Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

1994 йил 12 январь • Чоршанба • № 3 (14164) ترکستان TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

БУЮК ШАРҚ ҚЎЙИНИДА БАХТИ НУРАФШОН...

СУРАТДА: ҳужжатларни имзолаш пайти.

А. НУРИДДИНОВ (ЎзА) олган сурат.

ҲУЖЖАТЛАР ИМЗОЛАНДИ

10 январь куни Тошкентдаги Халқлар Дўстлиги саройида Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев билан Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов бошчилигидаги давлат делегациялари ўртасида музокаралар бўлиб ўтди.

Унда иккала мамлакат раҳбарлари Ўзбекистон ва Қозоғистон Республикалари ўртасида ягона иқтисодий ҳудуд барпо этиш тўғрисидаги шартномани ва Қозоғистон давлат делегациясининг ташрифи якунлари ҳақидаги қўшма баёнотни имзоладилар. Ҳукумат даражасида иккала республика ўртасида фан, таълим, маданият, соғлиқни сақлаш, сайёҳлик ва спорт соҳаларидаги ҳамкорликни янада ривожлантириш тўғрисида битим ва бошқа ҳужжатлар имзоланди. Мазкур ҳужжатларнинг имзоланиши мамлакатларимиз ўртасида товар, хизмат, сармоя, ишчи кучининг эркин ҳаракати, шунингдек, ҳисоб-кредит, бюджет, солиқ, нарх, бож ва валюта сиёсатини келишилган ҳолда олиб боришни таъминлайди.

Музокараларда иккала мамлакат ўртасида 1992 йил 24 июнда имзоланган дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартноманинг ижроси хусусида ўзаро фикр алмашилди. Шунингдек, Ўзбекистон ва Қозоғистон банклари ўртасидаги ҳамкорликни такомиллаштириш масалалари ҳам муҳокама қилинди.

Музокаралар сўнгида икки давлат раҳбари журналистларнинг саволларига жавоб қайтарди.

ҚОЗОҒИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ТОШКЕНТГА КЕЛДИ

Иккала давлат байроқлари ҳилпираб турган пойтахт аэропортида олий мартабали меҳмон ва унинг рафиқасини республикамиз Президенти Ислом Каримов рафиқаси билан кутиб олди.

Икки қардош мамлакат раҳбарлари журналистлар саволларига жавоб бериб, сафар давомида ўзаро савдо-иқтисодий муносабатларга халал бераётган тўсиқларни бартараф этиш ва икки томонлама иқтисодий ҳамкорликни равнақ топтириш йўлида хизмат қиладиган бир қанча ҳужжатлар имзоланишини маълум қилдилар. Шунингдек, Президентлар 11 январь куни Нукус шаҳрида Марказий Осиё Ҳамдўстлиги мамлакатлари раҳбарлари ва Россия Федерацияси вакиллари иштирокида Орол муаммосига бағишлаб ўтказилажак кенгашда иштирок этишларини таъкидладилар.

Кутиб олувчилар орасида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, республика Бош вазирининг ўринбосари Б. Ҳамидов, Ташқи Ишлар вазири С. Саидқосимов, Тошкент шаҳри ҳокими А. Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар бор эди.

Кутиб олиш маросимида, шунингдек, Қозоғистон Республикасининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Сайлау Батирша ули ҳозир бўлди.

Муҳокамада Орол муаммоси

Нукус, 11 январь. (ЎзА махсус мухбири Ғулом Мирзаев). Мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ҳамроҳлигида бугун Нукусга келди. Шаҳар аэропортида икки давлат раҳбари бошчилигидаги делегация аъзоларини Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов, Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши раиси У. Аширбеков, Вазирлар Кенгаши раиси Р. Йўлдошев ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Маълумки, Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг 1993 йил 26 мартда Қизил Ўрда шаҳрида бўлиб ўтган иккинчи учрашувида Орол денгизини асраш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинган, шу мавзудаги навбатдаги учрашувни Қорақалпоғистон пойтахтида ўтказишга келишиб олинган эди. Уни ташкил этиш Орол денгизи ҳавзаси муаммолари бўйича давлатлараро кенгаш ва халқаро Оролни қутқариш жамғармасига топширилганди. Ниҳоят ана шу режа рўёбга чиқди.

Анжуманда қатнашиш учун Туркманистон Республикаси Президенти Сапармурод Ниёзов, Қирғизистон Республикаси Президенти Асқар Акаев, Тожикистон Республикаси Олий Кенгаши раиси Имомали Раҳмонов, Россия Федерацияси Бош вазирининг ўринбосари Юрий Яров бошчилигидаги мазкур давлатлар расмий делегациялари Нукусга етиб келди. Анжуман ишида Марказий Осиё давлатларининг экспертлари, халқаро ташкилотларнинг вакиллари ҳам иштирок этди.

Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг мажлислар залида бўлиб ўтган анжуманни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов очди.

— Оролбўйи аҳолисини тоза сув, дори-дармон билан таъминлаш, қишлоқ хўжалигида заҳарли дориларни қўллашни чеклаш борасида анча ишлар қилинди, — деди мамлакатимиз раҳбари. — Минтақадаги давлатлар раҳбарларининг саъй-ҳаракатлари туфайли Орол сувининг камайиши тўхтатилди. Шунга қарамай, Оролдаги экологик фожиа ҳавзадан олисдаги ҳудудларда яшаётган кишилар саломатлигига ҳам таъсир этмоқда. Оролнинг фалокати сув заҳираларидан исрофгарчилик билан фойдаланиш, етарли маблағларнинг йўқлиги билан узвий боғлиқ. Энг аввало, Марказий Осиё жумҳуриятлари, қолаверса, халқаро ташкилотлар ёрдамида бу фожианинг олдини олиш мумкин. Биз келажакка умид билан қараймиз.

Қозоғистон Республикаси Президенти, Халқаро Оролни қутқариш жамғармаси раиси Н. Назарбоев ўтган давр ичида қилинган ишлар ҳақида маълумот берди. Маълумки, бу жамғарма Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Қизил Ўрдадаги учрашуви чоғида ташкил этилган эди. Қисқа вақт мобайнида АҚШ, Франция, Англия, Испания, Бельгия, Туркия каби давлатлар раҳбарларидан, бир қанча халқаро ташкилотлардан қўллаб-қувватловчи мактублар олинди. Эндиликда ана шу интилишларни мувофиқлаштириш, режалардан амалий ишга ўтиш пайти келди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Ўзбекистондаги доимий вакили Холид Малик Оролни асраш ташаббуси катта аҳамиятга молик тадбир эканлигини, халқаро ташкилотлар ундан ўз ёрдамини аямаслигини таъкидлади.

Музокаралар якунида Орол денгизи ҳавзаси муаммолари бўйича давлатлараро Кенгаш тўғрисидаги низом ва минтақанинг ижтимоий-иқтисодий равнақини ҳисобга олган ҳолда Орол денгизи ҳавзасидаги экологик вазиятни яқин йиллар ичида яхшилаш юзасидан аниқ тадбирлар дастури имзоланди.

Анжуман ниҳоясида унда иштирок этган давлатлар раҳбарлари журналистлар билан учрашиб, уларни қизиқтирган кўплаб саволларга жавоб қайтарди.

* * *

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев Нукусдан Урганчга келди.

Аэропортда меҳмонлар иззат-ҳурмат билан кутиб олинди.

Қозоғистон Республикаси Президентининг мамлакатимиз бўйлаб сафари давом этмоқда.

(ЎзА).

Ўзбекистон—Қозоғистон: ягона иқтисодий макон—ҳақиқат!

Ўзбекистон ва Қозоғистон Президентларининг кўп ойлардан буён қилаётган саъй-ҳаракатлари туфайли ягона иқтисодий хонадоннинг пойдевори кўзга ташланиб қолди. Икки давлат бошлиғи имзолаган шартномада ягона иқтисодий маконни барпо этиш кўзда тутилган. Тошкентда бўлиб ўтган матбуот конференциясида шу ҳақда гап борди.

Ислом Каримов журналистлар ҳузурида сўзлаб, имзоланган ҳужжат мантиқий ва қонуний тараққиёт маҳсули эканини таъкидлади. Ҳамиша бир-бирига яқин, тили ва анъаналари ўхшаш бўлган икки қўшни мамлакат халқлари тарих тақозоси билан бир-биридан узоқлашиб қолган эди. Давлатларимизнинг мустақилликка эришгани, чинакам демократик жамият қуриш йўлида олиб борилаётган иш халқларнинг ўзаро ҳамкорлик қилишини тақозо этади. Маърифий бозор иқтисодиётига ўтиш ўзаро манфаатли ҳамкорликни, иқтисодиётни бир-бирига яқинлаштиришни кўзда тутади. Ўзбекистон билан Қозоғистонда эса иқтисодиётни жадал юксалтириш учун жуда катта имкониятлар мавжуд. Лекин юксалишга эришиш учун ўзаро алоқаларнинг аниқ воситаларини ишлаб чиқиш керак. Имзоланган шартномада ана шундай ҳамкорлик кўзда тутилади.

Бу муҳим ҳужжатнинг ўзига хос хусусияти, унинг энг асосий жиҳати нималардан иборат?

Аслини олганда, бу — ҳамдўстлик мамлакатларидаги ўзаро манфаатли ҳамкорлик йўлида пайдо бўлган сунъий ғовларни бартараф этадиган дастлабки ва ҳозирча ягона ҳужжатдир. Унда сармоя, моллар, ишчи кучининг эркин ҳаракати кўзда тутилган. Бу ҳужжат ўзаро келишилган кредит — ҳисоб-китоб, бюджет, солиқ, нарх, бож ва валюта сиёсатини таъминлайди.

Ягона иқтисодий макон қандай вужудга келади, иккала мамлакатдаги маҳсулот ишлаб чиқарувчи корхоналар ва ишбилармонларга қандай имтиёзлар берилади?

Нурсултон Назарбоев бу саволга жавоб қайтариб, ўтган йилнинг ўзидагина Қозоғистон билан Ўзбекистон ўртасидаги мол алмашиш икки ярим баравар ошганини, бу ижобий жараён авж олиб бораётганини таъкидлади. Хўш, собиқ иттифоқ даврида қандай эди? Қозоғистон ғалласи қўшни Ўзбекистонга эмас, балки минглаб километр олисга жўнатилар эди. Гўшт-сут маҳсулотлари, прокат, кўмир, халқ истеъмоли моллари ҳам шу тариқа узоққа жўнатилар эди. Қўшни республика билан ўзаро муносабатларда ҳам шундай ғализ ҳодисалар юз берарди. Қозоғистон сифатли кабель ва электроникани Ўзбекистондан харид қилиш ўрнига, ортиқча нархда олисдан сотиб олишга мажбур бўларди.

Табиийки, бундай бирёқлама иқтисодиёт бутун халқ хўжалиги мажмуини ривожлантиришга тўсқинлик қилиб келди. Эндиликда вазият тубдан ўзгарди. Сиёсий мустақилликка эришиш иқтисодиётни ҳам тубдан ўзгартириб, уни бозор муносабатларига йўналтиришни талаб қилди.

Кабелни Ўзбекистондан сотиб олишимиз фойдалироқ экан, катта маблағ сарфлаб кабель заводи қуришимиз шартми? — Қозоғистон раҳбари журналистларга ана шундай савол билан мурожаат қилди. — Шунингдек, Ўзбекистон учун ҳам Канададан ғалла сотиб олиб, уни океанлар орқали ташиб келтиришга жуда катта маблағ сарфлашнинг нима зарурияти бор? Ғаллани Ўзбекистон биздан бемалол сотиб олиши мумкин. Мамлакатларимиз ўртасида иқтисодий маконни вужудга келтириш тўғрисидаги шартноманинг имзоланиши — аниқ ва ҳаётий ҳужжатнинг имзоланишидир. Бир муҳим нарсага тўхталиб ўтаман. Ҳозир Қозоғистонда катта саноат корхоналарини акциялаш бошланди. Мана энди Ўзбекистон фуқаролари ҳам бу акцияларни сотиб олиши ҳамда шу акциялар орқали фойда кўриши мумкин бўлади. Яқиндан бирлашиш жараёни эндигина бошланди. Бироқ, бу жараённинг истиқболли эканлиги ҳозироқ равшан бўлиб қолди.

— Бироқ, ягона иқтисодий макон миллий валюталарнинг ўхшаш бўлишини кўзда тутади. Қозоғистон тангага ўтган, Ўзбекистон эса ўтиш даври пулидан фойдаланаётган ҳозирги шароитда нима қилиш керак?

— Бу борада ҳеч қандай муаммо бўлиши мумкин эмас, — деди Ислом Каримов. — Яқин вақт ичида қўшма палаталар тузилади, улар дастлабки пайтда Клиринг (ўзаро талабномалар ва мажбуриятларга асосланган нақд пулсиз ҳисоб-китоб қилиш тизими) асосида ишлайди. Бу эса ўзаро тўловлардаги турли қийинчиликларни бартараф этади. Икки қўшни мамлакат фуқаролари учун миллий валютани алмаштиришга келганда эса, барча катта шаҳарларда ва чегаралар билан туташ жойларда пул алмаштириш пунктлари ишлайди. Хуллас, амалий муносабатларни ва ишбилармонликни ривожлантириш учун барча шарт-шароит яратилади.

— Бу масалада бирор қийинчилик бўлади, деб ўйламаслик керак, — деб таъкидлади Нурсултон Назарбоев. — Ривожланган мамлакатларнинг тажрибаси шуни кўрсатмоқдаки, бирор жойга кетаётганда, масалан, доллар, марка, фунт стерлингни миллий валютага бемалол алмаштиришингиз мумкин

(Давоми иккинчи бетда).

14 январь—Ватан ҳимоячилари куни

КИШИЛАРНИНГ ҲАВАСИ КЕЛАДИ

Ватан ҳимоячилари куни арафасида Тошкент Олий умумқўшин командирлари билим юртида бўлдим. Мазкур даргоҳ ҳақида суратли лавҳалар тайёрлаш ниятида эдим. Таклифим уларга маъқул тушди. Сўнгра менга билим юрти тарихи, унинг шонли йўли ҳақида маълумот беришди. Ёшлар газетаси учун катта лейтенант Баҳодир Азимов етакчилик қилаётган курсантлар ротаси ҳақида ёзишим мумкинлиги ҳақида айтишди. Кейин улар ҳузурига бордик.

— Ротамизда 118 нафар бола хизмат қилади, — дейди биз билан суҳбатда Баҳодир Азимов. — Улардан 78 нафари маҳаллий миллат вакиллари. Умуман бизда ўндан ошиқ миллат болалари бўлса-да, улар оға-инидек қадрдон, иноқ. Кишининг ҳаваси келади, бу эса бизнинг ёшлар билан ишлашимизда жуда қўл келмоқда.

Шу пайт суҳбат бўлинди. Хонага рухсат сўраб, навбатчи курсант кирди. У барча хоналарнинг супуриб-сидирилганлиги ҳақида командирга ахборот берди.

Командир навбатчига рухсат бергач, яна суҳбатимиз давом этди.

Баҳодирнинг айтишича, у мактабда ўқиб юрган кезларида ҳарбий-ватанпарварлик сабоқларини жуда ёқтирар экан. Шу иштиёқ уни 1986 йили мазкур билим юртига бошлаб келибди. 1990 йили билим юртини тугаллагач, унга шу ерда қолишни маслаҳат беришибди. Шу-шу Баҳодир билим юртида.

Ротадаги болалар билан суҳбатлашаман. Уларни Ватан ҳимоячилари куни билан қутлайман. Орзу-истаклари, хизматлари хусусида билгим келади. Сержант Руслан Алимуҳамедов, курсантлар Бойир Абдуллаев, Денис Ким, Номоз Турдиев, Абдулатиф Раҳмонов, Олег Нестеров кабиларнинг сўзларидан кўнглим тўлади. Улар мустақил Республикамизнинг тўлақонли ҳимоячилари эканлиги мени мамнун этади. Уларга ишонса бўлади, дейман ўзимча. Сўнгра мен ҳам хизматга — таҳририятга шошаман. Курсантлар ҳақида муштарийларга тезроқ сўзлаб бергим келади.

СУРАТЛАРДА: Баҳодир Азимов етакчилик қилаётган рота курсантлари ҳаётидан лавҳалар.

Матн ва суратлар муаллифи: Муҳаммад АМИН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИ КУНИНИ БЕЛГИЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг мамлакат мустақиллигини ҳамда ҳудудий яхлитлигини, халқимизнинг тинч ҳаётини ва мустақиллигини мустаҳкамлаш йўлидаги бунёдкорлик меҳнатини ҳимоя қилишдаги, ёш авлодни ватанпарварлик руҳида тарбиялашдаги аҳамиятини, шунингдек, Ўзбекистон ҳудудида жойлашган ҳарбий тузилмаларнинг 1992 йил 14 январдан республика юрисдикциясига ўтказилганлигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

14 январь — Ватан ҳимоячилари куни этиб белгилансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 29 декабрь.

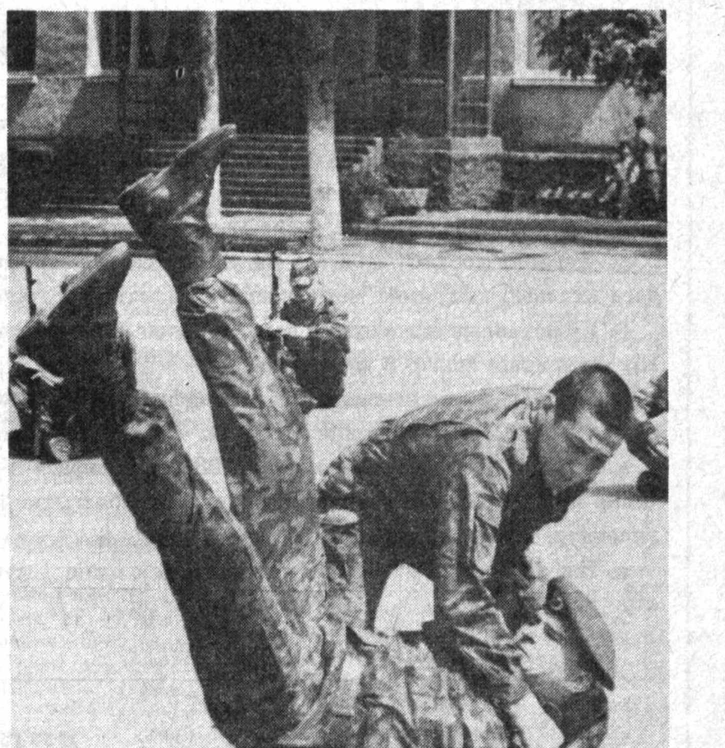

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ХОДИМЛАРИ КУНИНИ БЕЛГИЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

Ўзбекистон Республикаси халқ таълими ходимлари куни этиб октябрь ойининг биринчи якшанбаси белгилансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 29 октябрь.

ҲАФИЗА ОПАНИНГ БОЛАЛАРИ

Улар кўп. Мингдан ҳам ортиқ. Шоири ҳам, олими ҳам, дўхтиру деҳқони ҳам бор улар орасида. Опа болаларининг ҳаммасини бирдек кўради, ҳаммасини севади.

Ишдан қайтдим дегунча ўғлим билан қизим дарров суюнчи олишга шошилишади: мактабларидаги янгиликларидан огоҳ этишади. Қайси боланинг қайси бола билан ёқалашгани-ю, қайси домланинг дарсга келмай қолгани, қайси фанлардан «аъло» баҳо олганликларини бир-бирларига гал бермай чуғурлашишади.

Кеча ишдан борсам, қизим яна «янги» гап топиб қўйибди.

— Ада биласизми, — у ниҳоятда муҳим гап айтмоқчидек сўз бошлади. — Жамшид бугун химия ўқитувчимизни роса боплади.

— Қандай қилиб?

Биламан, Жамшид қизимнинг синфдоши. Биринчи синфдан бирга ўқишади.

Қизимнинг айтишича, улар билан бирга химия ўқитувчисининг ўғли ҳам ўқир экан. Лекин икки йил мобайнида ўқитувчи бирор марта ҳам ўз фарзандини доска ёнига чиқармас, ҳар доим чорак баҳоларига тўрт қўяр экан. Нима бўлибди-ю, бугун эрталаб дарс пайтида ўқитувчи доскага Жамшидни таклиф қилибди. Дарсни тайёрлаганми, тайёрламаганми, буниси қоронғу. Лекин Жамшид даб-дурустдан домлага гап қайтарибди.

(Давоми 4-бетда).

Ўзбекистон–Ватаним маним

ЁШЛАРГА ҲАВАСИМ КЕЛАДИ

Жамиятнинг нечоғлик одил, фуқаропарвар ва мавжуд тартиб-қонунлар тизими ҳаётда ўз ўрнини қандай топаётганини кўп жиҳатдан ёшларнинг турмуш-тарзи, ижодий лаёқати, хулласки, маънавий қиёфасига қараб билиш мумкин. Зотан, ҳар қандай тузум ўз фарзандларининг орзу-умиди, интилишу иштиёқи билан ҳисоблашмаса, уларни адолатли йўлдан бошлай олмаса, бундай жамият эрта бир кун, албатта, инқирозга юз тутади. Шу боисдан ҳам жамиятнинг нечоғлик яшовчанлиги ёшлар қандай тарбия топаётганига боғлиқ.

Яқин-яқин кунларда биз фуқароси саналган ва социализм деб аталмиш жамиятда ёшларнинг яшаш тарзи, амалий фаолият кўрсатиш ва эркин билим олиш имкониятлари қандай эди? Ёшларнинг ҳақ-ҳуқуқи, жамиятда тутган ўрни нима билан изоҳланар эди? Эрта бир кун мустабид тузум даврида бошимиздан кечирган воқеаларни набирамизга сўзлаб берсак, эҳтимол, улар ишонмас, аммо катталар-ку катталар, ёшларнинг ҳам ҳақ-ҳуқуқи, орзу-умидлари мудҳиш сиёсат буҳрони остида қолиб кетгани, уларнинг кўнгил садосини тинглаш бирон кимсанинг хаёлига келмагани рост-ку! Ўша кезларда сиёсий тус олган оддийгина пахта масаласини олайлик: ҳали суяги қотмаган ўрта мактаб ўқувчисидан тортиб, олийгоҳнинг талабасигача умри пайкалларда кечгани, илм олиш имкони ва илмли кишининг қадр-қиммати ниҳоятда ачинарли аҳволга тушиб қолгани бугун ҳеч кимга сир бўлмаса керак. Ёшлар ҳаётига мутлақо зид бундан ҳам адолатсиз ишлар озмунчамиди? Тўғри, ўша даврдаги мустабид сиёсатнинг йўл-йўриғи шундай бўлган. Биз кимларгадир тобе, қарам эдик. Зеро, тобе, оёқ-қўлига кишан урилган миллатнинг болалари шундай хўрланиши, ҳақ-ҳуқуқи поймол этилиши тарихдан маълум. Ўша кезларда шундай мудҳиш сиёсатнинг оқибатида ёшларнинг ижодкорлик руҳи кескин сусайди, ҳаёт гўё жонсиздек бир нуқтада қотиб қолди.

Шукрки, у кунлар энди ортда қолди. Биз кейинги икки йил ичида жуда улкан воқеалар силсиласининг гувоҳи бўлдик. Энг муҳими, Ўзбекистон қарамликдан халос бўлди, ўз эркини, истиқболини қўлга киритди.

Хўш, бугунги кун ёшлари эркин билим олиш, ижодкорлик ишлари билан машғул бўлиш ва маънавий камол топишлари учун қандай шарт-шароитлар мавжуд? Кейинги икки йил ичида уларнинг ҳаётига қандай жонбахш ислоҳлар кириб келди?

Шуни алоҳида қувонч билан таъкидлаш лозимки, бугун ҳаётнинг шаклу-шамойили тамоман ўзгарди, у ўзининг нурли чеҳрасини ёшлар томон ўгирмоқда, уларнинг орзу-интилишлари қалқиб юзага чиқиши учун имкониятлар эшигини кенг очмоқда. Бунга талай мисолларни келтириб ўтиш мумкин. Айтайлик, ўша мустабид тузум даврида сиёсий тус олган «пахта компанияси»га икки-уч йилдан буён мактаб ўқувчилари ва талабаларни жалб этиш чекланди. Бунинг ўрнига уларнинг бутун куч фаолияти билим олишга, эртанги кун халқимиз учун малакали мутахассис бўлиб етишишга йўналтирилди.

Яна бошқа бир мисол: бу йил олий ва ўрта махсус билим юртларига талабаларни қабул қилиш замонавий усулда ўтказилди. Табиийки, жаҳоннинг тараққий топган давлатларида синалган бу қабул усулининг Ўзбекистон ёшлари ҳаётига тадбиқ этилиши қобилиятли, илм олишга лаёқатли йигит-қизларни танлаб олишга кенг йўл очди ҳамда бурун тез-тез учраб турадиган ҳар хил таниш-билиш ва ошна-оғайнигарчиликка буткул барҳам берди.

Бошқа бир қувонарли ҳол шундаки, ёшлар мукаммал билим олишлари учун имкониятлар шунчалик кўп ва тўла-тўкиски, улар бугун исташса Амриқо, Япония, Францияда, хоҳлашса Туркия, Покистон, Ҳиндистон олий ўқув юртларида билим олишлари мумкин. (Мустабид тузум даврида чет элга ўқиш учун эмас, шунчаки тўрт-беш кунга саёҳатга чиқиш ҳам амри маҳол эди, киши минг бир чиғириқдан қайта-қайта ўтказилар, кўнгиллар қўрқув ва таҳликага тўлдириларди.)

Хўш, булар ёшлар ҳаётида янгилик эмасми? Билимга чанқоқ ёш юракни эртанги кунга умид кўзи билан қарашга, ўз имкониятини тўла намоён этишга ишонч туйғусини уйғотмайдими?!

Энди ўз-ўзидан савол пайдо бўлади: ёшлар учун яратилаётган ва аста-секин нажотбахш қон янглиғ сингиб бораётган бу қулайлигу имкониятлар ниманинг шарофати билан бaралла юз кўрсатмоқда? Бу саъйи-ҳаракатларнинг бошида ким турибди? Албатта, Ўзбекистоннинг мустақилликка эришиши ва ҳукуматимиз раҳбарияти олиб бораётган одилона сиёсат барча эзгу ишларнинг бош омилидир. Биз атиги икки йил ичида кўрган кўзни қувонтирадган шунча улкан воқеаларнинг гувоҳи бўлдик. Эртанги кунимиз, шак-шубҳасиз, янада порлоқ ва гўзал бўлади. Зеро, мустақил давлатларнинг ҳаёт тарзи мудом шундай кечган. Шу маънода ҳозирги ёшларга ҳавасим келади.

Мен бу сўзларни нима мақсадда айтаяпман? Ниятим битта: бугунги кун ёшлари ўзлари учун яратилган барча имкониятлару, шарт-шароитлардан оқилона фойдаланишсин, қимматли вақтларини беҳуда ўтказишмасин, дейман. Зеро, озод ва мустақил Ватанимизнинг келажаги уларнинг заковатли, фидойи бўлишини тақозо этади.

Миркамол МИРСАМАТОВ,
тиббиёт фанлари доктори, профессор.

Мукофотни ишлаган олади

Одамни меҳнат ўстиради. Қалбда орзу туғилар экан, интилиш, собитқадам ҳаракат бўлса, бир кун албатта, мева беради.

Абдулҳамид Чўлпоннинг «Кеча ва кундуз» асари асосида тайёрланган беш қисмли видеофильмнинг экранга олиб чиқилиши ана шундай собитқадам, дадил ҳаракатнинг ширин меваси бўлди. Видеофильмни яратган ижодий гуруҳнинг қийин, заҳматли бу меҳнати шак-шубҳасиз таҳсинга сазовордир. Мазкур ижодий гуруҳ томонидан қарийб ўн йиллар давомида яратилган видеофильмлар томошабинлар қалбида илиқ таассурот қолдириб келаяпти. «Навоийи», «Лайли ва Мажнун», «Бобур», «Абадият қонуни», «Гирдоб» видеофильмларини ким севиб томоша қилмаган, дейсиз.

Ана шундай ажойиб видеофильмларнинг саҳналаштирувчи-режиссёри Мақсуд Юнусовни биз яхши биламиз. Тиниб-тинчимас инсон. Қачон, қандай ишлашни яхши билади. Қаҳрамоннинг ўйини, фикрини, руҳини томошабинга етказади. Ҳар бир деталдан ўринли фойдаланади. Шунинг учун ҳам ҳаракатлар, лавҳалар жонли чиқади. Ўзимиз билмаган ҳолда воқеа-ҳодисаларга аралашиб кетамиз. Бу Мақсуд Юнусовнинг катта ютуғи ва бахтидир.

Ўрол Ўтаев эса ўн йилдан зиёд вақт адабий драматик кўрсатувлар таҳририятини бошқарди. «Навоий», «Диёнат», «Гирдоб», «Абадият қонуни», «Оқ кема» каби видеофильмлар шахсан унинг саъй-ҳаракатлари билан яратилган, десак янглишмаймиз. Шунингдек, халқимиз фольклори намуналарини экранга олиб чиқишда ҳам алоҳида жонбозлик кўрсатган.

Саҳналаштирувчи - рассом Саидакмал Расуловнинг нозик, масъулиятли иши ҳақида ҳам ана шундай илиқ фикрлар билдириш мумкин.

Умуман, бу ижодий гуруҳ ҳеч қачон ўртамиёна асарни қўлга олмаганлиги, ҳар бир видеофильмни яратишда алоҳида масъулият билан ёндашаётганлиги бизга маъқул ва мақбулдир. Уларнинг ойнаи жаҳонимиз орқали бой қадриятларимизни тиклаш йўлида ҳамда жаҳон маданияти фондидан ўрин олган асарларни янада оммалаштириш борасидаги ҳаракатларини қўллаб-қувватлаймиз.

Ж. САИДОВ,
Ўзбекистон Фанлар академиясининг академиги, давлат мукофоти совриндори.

М. МАВЛОНИЙ,
Ўзбекистон Фанлар академиясининг академиги,

Э. ҲОЛИҚОВ,
Тарих фанлари доктори, профессор.

Алишер Навоий номидаги Давлат мукофотига номзодлар

Йўловчи–транспорт

Раҳмат сизга, ҳомийлар

Ўшанда ҳам Амир Темур бобомиз сингари аждодларимиз ҳақида овоз чиқариб гапириш бирмунча мушкул эди. Собиқ салтанат дарз кетган бўлса-да, осонликча таслим бўлишдан бош тортаётган кезлар. Газетамиз қошида «Амир Темур ўтган йўллар бўйлаб» мунтазам илмий-амалий экспедициясини тузган эдигу, унга ҳомийлар йўқ эди. Таклифимизни эшитган кўпчилик ўзини четга тортди. «Яна, Москвадагилар уришмайдиларми?», деб. Шунда «Тошшаҳарйўловчитранс» бирлашмасидагилар, аниқроғи унинг раҳбари, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати Равшан Файзуллаев таҳририятимиз илтимосига лаббай, деб жавоб берган эдилар.

Шу-шу экспедициямизнинг бир эмас, икки босқичига ушбу уюшма ҳомийлик қилди. Экспедициямиз транспортга эга бўлди. Республикамизнинг соҳибқирон Амир Темур қадамжолари билан боғлиқ шаҳар ва қишлоқларни, қўшни Қозоғистон Республикасининг бир қанча шаҳар ва овулларини кезиб чиқдик. Қизиқарли ҳужжатлар ва маълумотлар тўпладик.

Экспедициямиз учун шундай имконият яратиб берганлиги учун пойтахт йўловчи транспорти хизмати кўрсатувчиларнинг вакилларига ўзимизнинг миннатдорчилигимизни изҳор этамиз ва уларга 1994 йилда янгидан-янги зафарлар йўлдошлари бўлишига тилакдошмиз.

Ф. АШРАФХЎЖАЕВ,
«Туркистон» газетаси қошидаги «Амир Темур ўтган йўллар бўйлаб» мунтазам экспедициясининг раҳбари.

Уюшманинг маълумотномаси

● Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонига биноан 1992 йил 4 июнда Тошкент трамвай-троллейбус бошқармаси, Тошкент метрополитени ва «Тошшаҳарйўловчитранс» бирлашмаси негизида ташкил топган.

● Фаолият доираси: пойтахт ва унинг теварак-атрофидаги аҳолига, шаҳримиз меҳмонларига хизмат кўрсатади.

● Ишловчиларнинг умумий сони: 24 минг 500 киши. Шу жумладан, ёшлар 8 минг киши.

● Тасарруфдаги техникалар сони: такси 1511 та, йўналишли такси 277 та, автобус 2151 та, трамвай 497 та, троллейбус 378 та, метро бекатлари 23 та, масофаси — темир йўллар умумий узунлигини қўшиб ҳисоблаганда 70 километр, вагонларнинг сони 180 та.

● Иш вақти: йил давомида, узлуксиз, дам олиш кунларисиз.

Метро: Манзилга—160 миллион йўловчи

Кузатган йилимизда 160 миллион киши Тошкент метросининг хизматидан баҳраманд бўлди. Ҳар куни эса ер ости «зангори тезюрар» поездлари 450 минг кишини манзилга элтиб қўяди.

Тошкент метрополитени бошлиғи Ж. Шоабдураҳимов юқоридаги рақамларни келтириб, қўшимча қилди:

— Нарх-навонинг ўзгариши билан кейинги пайтларда метро бекатларида йўловчилар учун жетонлар харид қилишда муайян қийинчиликлар юзага келган эди. Ана шуларни ҳисобга олиб Янги йил арафасида оҳанграбо йўл чипталари жорий этилди. Улар 10, 20, 40, 60 марта юришга мўлжалланган бўлиб, йўловчиларнинг қимматли вақтларини анча тежайди. Бу мақсадда 13—13,5 миллион сўмлик маблағ сарфланди ва муҳими шундаки, ўзимизнинг мамлакатда ишлаб чиқилди. Янгиликдан метрополитен ҳеч қандай фойда кўрмайди. Энг аҳамиятлиси, йўловчиларнинг метрополитен хизматига ишончлари янада ортади, деган умиддамиз.

Дарвоқе, йил давомида метрога тушган 160 миллион йўловчиларнинг тахминан 10—15 фоизи, яъни қарийб 15 миллион нафари ҳукуматимиз томонидан берилган турли тоифадаги имтиёзи бор йўловчилардир. Улар кекса нафақачилар, ногиронлар, уруш фахрийлари ва ички ишлар идоралари вакилларидирлар. Йўл ҳаққини тўлаб ер ости қасри транспорт хизматидан фойдаланганлар сони 145 миллионни ташкил этади.

Куни-кеча ўз ишини якунлаган Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг сессияси юртдошларимиз учун яна бир қулайлик туғилишига замин яратди. Юнусобод йўлининг қурилишига сарфланадиган маблағ давлат бюджети ҳисобидан ажратиладиган бўлди. 1993 йилда бу йўналишда 12 миллиард сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилган бўлса, бу йил 30—33 миллиард сўмлик маблағни ўзлаштириш кўзда тутилмоқда.

Сувонқул РУСТАМОВ.

Йўловчи–транспорт

БИЗ ПУЛ БЕРИБ ЎҚИТАМИЗ

ДЕЙДИ ТОШКЕНТ ШАҲАР АҲОЛИНИ ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ВА ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ ҚИЛИШ БОШҚАРМАСИГА ҚАРАШЛИ ЎҚУВ МАРКАЗИ БОШЛИҒИ Б. ҲАКИМОВ.

Сарлавҳани ўқиган чоқ, баъзиларингиз ҳайрон бўлганингизни, айримлар эса мийиғида кулиб қўйганини сезиб турибмиз. Чунки ўзингиздан қолар гап йўқ, бу ёғи бозор шароити деганларидек... Сир эмас, бугунги кунда кўп жойларда тикувчилик ёки бўёқчилик, ёйинки бошқа касб тури бўйича ўқитиш пуллик курслар асосида олиб борилмоқда. 20 мингдан 100 минггача, ҳатто ундан ҳам кўп пул тўлаб ўқитаётганлар камми? Лекин Тошкент шаҳар аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий ҳимоя қилиш бошқармасига қарашли ўқув марказида вақтинчалик ишсиз қолган ва туман меҳнат биржалари томонидан йўлланма берилган ўша фуқароларини текин ўқитиш у ёқда турсин, ҳатто пул, шу билан бирга йўлкира ҳақи ҳам бериб ўқитилади. Ҳозиргача ўқув марказини 700 дан ортиқ фуқаро битириб чиқиб, шаҳримиздаги турли ташкилотлар ва корхоналарда меҳнат қилмоқдалар. Ўқув марказининг бухгалтерлик курсида ўқиш иштиёқини билдирганлар айниқса кўп. Негаки, бозор иқтисодиёти талаблари шуни тақозо этмоқда. Шаҳримизда кўплаб ташкил этилаётган кичик корхоналар, фирма ва концернлар ҳамда ширкатларга шу касб эгалари керак. Иштиёқмандлар орасида олий маълумотли муҳандислар, иқтисодчилар ва бошқа касб эгалари ҳам топилади.

Ўқув марказида яна бичувчилик, тикувчилик, бўёқчилик, дурадгорлик, пайвандчилик ва ғишт терувчилик сингари турли касблар ҳам ўргатилади. Ўқиш муддати икки ойдан олти ойгача.

Дарвоқе, бу ерда яна бир зўр имтиёз ҳам борки, бу имконият бошқаларда деярли йўқ, яъни ўқишни тугаллаганларни марказ ишга жойлаштириб ҳам қўяди.

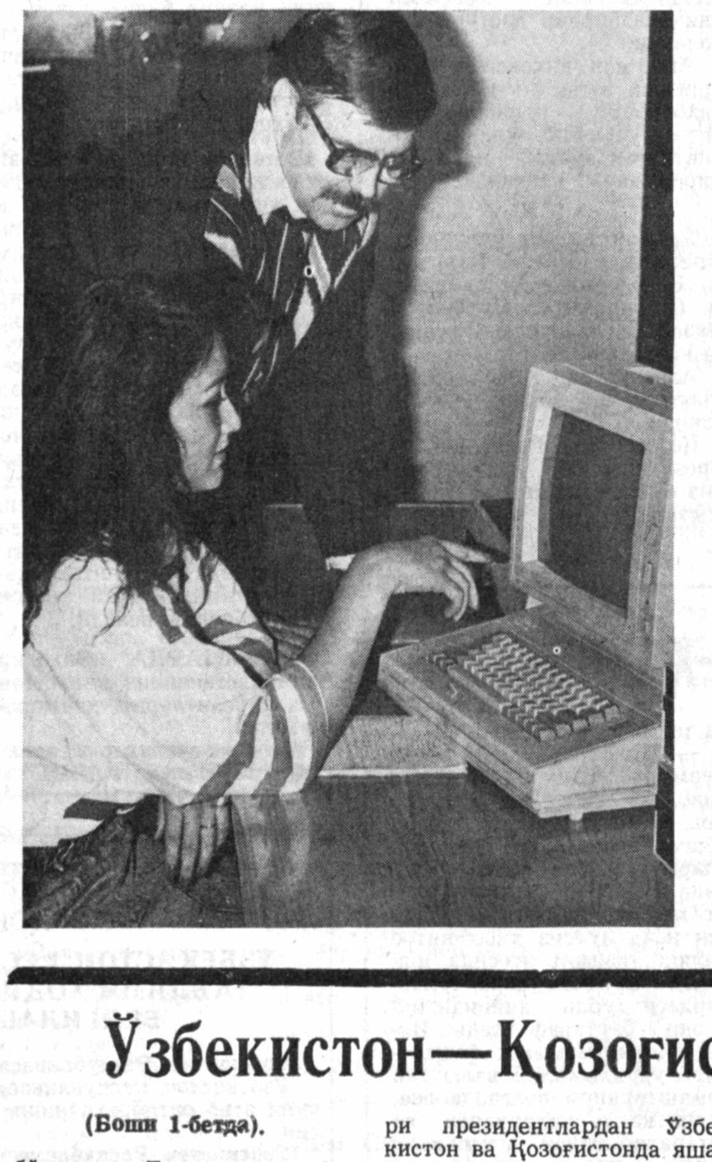

СУРАТЛАРДА: бухгалтерлар тайёрлаш гуруҳи ўқитувчиси В. Шутов талаба Л. Громенковага компьютердан фойдаланиш сирларини ўргатмоқда. Қизиғи шундаки, Лена ўқишни битиргач, қаерда ишлаши ҳам маълум, тўғрироғи, кафолатланган — у пойтахтимиздаги «Эмир» фирмасига ишга киради; ўқув маркази тикувчилари амалий машғулот пайтида.

Суратчи Муҳаммад АМИН.

ИЗТИРОБГА ЙЎҒРИЛГАН ХОТИРА

У қамалди. Бор гап, у англаган ҳақиқат шу! Қамоқдалигини тан олади, аммо ўзини маҳбус ҳисобламайди. Ўз айбини билолмай ҳайрон. Ё айби гуноҳини билмаслигидамикин?...

Раҳматли бобом бир ривоятни айтиб берганди. Бир юртга янги хон сайланибди. У янгиликка жуда ўч, доим нимадир қилиш кераклигидан безовта, хаёли эрта-кеч қандайдир янги режалар билан банд бўлар, аммо иши ҳадеганда юришавермапти. Хон одамларни қовуштириш, бир-бирига боғлаб, ягона ғоя атрофида жамлашга — уларни бошқаришга қийналар экан. Ўйлаб-ўйлаб охири одамларга биттадан тухум олиб чиқиб катта бир майдонга хирмон қилиб уюшни амр этибди. Хон ваъз ўқиб бўлгач, ҳар ким ўз тухумини яна олиб кетсин деб буюрибди. Шу воқеадан кейин эл ичида парокандалик бошланиб, ҳеч қачон бировнинг ҳақини емаган халқда ҳалолликка нисбатан бўлган турғун кайфият бузилибди. Хон эса хурсанд. Чунки одамлар ички парокандалик туфайли энди бир-биридан, ҳатто ўзидан ҳам чўчийдиган бўлишган. Ҳеч кимга ишонишмайди. Бундай қўрқоқ маҳкумларни эса бошқариш осон. Назаримда собиқ совет халқи худди шу маҳкумларга ўхшарди. Уларнинг маҳкум қилиниш йўллари-йўриқлари бундан сира кам эмас. Баъзан ўйлаб қоламан, эҳтимол бу ривоят 30-йиллар воқеаларининг бадиий ифодасидир...

Дарвоқе, гап «Кафансиз кўмилганлар» асари ҳақида. Кафансиз кўмилиш. Бу нима дегани? Биринчиси, қамоқда ётган маҳбуснинг руҳий ва жисмоний изтироблари ниҳоят интиҳо топиб, «бекафан, фақат қўлларига тахта боғлаб ит қатори» кўмилиши. Иккинчиси, маълумки, ўлик одамгина кафанланади, яна бир тарафи фақат мурдагина қора ерга лойиқ топилиб, унинг бағрига топширилади. Кафансиз кўмилганлар. Демак, улар тирик, ҳатто кўмилмаган ҳам. Кафан фақат ўликларга муносиб кўрилар, ер эса тирик одамни қабул қилмас экан. демакки, кафансиз кўмилганлар тирик мурдалар бўлиб чиқади. Хўш, асар қайси бири ҳақида? Кафансиз кўмилган ўликлар ҳақидами ё тирик мурдалар хусусида?

Шу ҳақда Шукрулло домланинг ҳам ўз иқрори бор: «Мен келган қамоқ лагерини бу ердаги маҳбуслар тириклар қабристони деб, менга ўхшаш йигирма, йигирма беш йилга ҳукм қилинганларни эса отилмай ёки осилмай қолган тирик мурдалар дейишаркан». Англанадики, асар айнан шу тирик мурдалар қисмати — қамоқ ҳаётига бағишланган. Асарнинг бир характерли жиҳати шундаки, муаллиф фақат қамоқхона воқеаларини эмас, балки шу билан баробар орада қамалгунча бўлган ҳаётни ҳам кўрсатишга интилган. Бу асарга ўзига хос жозиб шакл бахш этган.

«Ақлимни танибманки, ёшлик чоғларимданоқ ҳамиша бир хавфу хатар билан юрагимни ҳовучлаб, норозилик билан кун кечирганим рост, буни яширмайман». Рост! Юрак одамларнинг ҳовучида бўлган. Доим юрак илк зарбага учраб, шу тариқа ҳамиятсиз жамият ҳимоясиз юракларни шакллантирди. Атиги беш ёшлигида — дунё ҳақида илк қараш-тасаввурлари туғилаётганда юрак ҳовучлаб яшаган болакай вояга етганидан сўнг журъатли бўлиши, ўзини ва ўзгаларни, оқибат миллатни ҳимоя қилиши мумкинми?

«Бордию отам эмчи эмас, домла бўлганда нима бўлади. Унинг кимга зиёни бор? Диндор одам ёмон-у, диндан қайтган яхши, ҳукуматга садоқатли бўладими? Ахир эътиқодсизликдан кўра нимагадир ишониб, эътиқод қўйиб яшаш афзалроқ-ку?» Бу сўзларда кўпроқ бугунги замондошимиз нигоҳи сезилади. Агар қамоқда ётган одам эътиқод ҳақида ўйлай олганида, эҳтимол, у қамалганидан чуқур изтиробга тушмас, бу ҳолни сўнгги 30 йил учун одатий деб билган ва ўзига таскин топган бўларди.

Мен адабиётшунос нигоҳи билан асарни бадиий таҳлилига шафқатсизларча берилишни истамайман. Бу инсофдан ҳам бўлмас. Чунки Шукрулло домла билан кўпгина ижодкорлар қамалгани ва улар ҳануз шу йиллар фожеалари ҳақида лом-мим дейишмаётганини эътиборга олсак, муаллиф хизматлари жасоратга менгзарлик эканлиги равшанлашади. Қолаверса, эл ичида қулни хаёл ўлдиради, деган гап юради. Шу маънода «қамоқларда тилка-пора бўлган бу юрак, қақшаган бу асаблар туҳмат ва ҳақоратлар азобини қайта хотирлашга энди бардош бероларминканлар!» деган сўнгсиз даҳшатли саволлар азобини енгиб хотиралар айтишга, авлодларни огоҳ этишга уриниш — шунга қанчалар эришилганидан фарқли равишда аҳамиятлидир.

«...Мен зада бўлиб қолган одам «бекор қилинди» сўзини ўқиб одатда ҳаммага қилинадиган жавоб, миямга сингиб қолган фикр бўйича, «шикоятинг бекор қилинди» деган маънода тушуниб, ичимда падарига лаънат, қачон адолат бўлади, деб қўл қўйишга ҳам ҳолим келмай, хаёлга толганимни кўрган махсус бўлим бошлиғи:

— Нега қаққайиб турибсан, қўл қўймайсанми, юкларингни тайёрла, Тошкентга кетасан, — деганда кейин ўзимга келибман». Мен ҳам айни шу сўзларни ўқиб ўзимга келдим. Асарда баён этилган воқеалар қанчалар даҳшатли бўлгани, қамоқхона сиёсати нақадар қўрқинчли, ғайриқонуний эканнини ҳис қилиб ўртандим. Келтирилган парчада қаҳрамоннинг лаҳза ичидаги ҳолатини тасвирлаш билан унинг бутун ҳаёти — руҳий изтиробларининг жамулжам кўрсатилгандек. Бир қарашда булар оддий баёнга ўхшаб кетса-да, аслида руҳиятга берилган чизгилар, ҳар бири бир ҳолат ифодасидир...

Асар мустақиллик арафасида ёзилган. Бугунги маълумотли кунларда «кафансиз кўмилганлар» хотира-қиссасининг аҳамияти бўлакча. Ўтмиш фожеаларини англаш замондошларда шукроналик ҳиссини тарбия этиш баробарида ҳар қачон ҳушёр бўлиш кераклигини ўргатади. Маълумки, асар Сталин ўлими, Шукрулло домланинг қамоқдан озод бўлиши билан хотима топади. Менимча, муаллиф бу мавзуни давом эттириб, сўнгги 40 йил ичида кечган воқеаларни ҳам теран нигоҳ билан хотирлаб ўтса янада маъқул бўларди. Зеро, бугун ҳар ким мустақиллик қанчалар машаққатлар эвазига қўлга киритилганини англаши керак. Бу мустақиллик олдидаги масъулиятни янада оширади.

Шукрулло домла қамоқдалигида шундай ният қилган экан: «Менга мабодо қайга ижод қилиш, қўлга қалам олиш насиб этса, фақат яхшилик, фақат меҳрибонлик, фақат инсонга вафодорликни куйлардим».

Муаллифнинг бу сўзлари бугунги кун руҳи билан ҳам ҳамнафасдир.

Бозорбой УЛЛИБОБОЕВ.

Ўзбекистон—Қозоғистон: ягона иқтисодий макон—ҳақиқат!

(Боши 1-бетда).

бўлади. Бизнинг вазифамиз — биргалашиб, миллий валюталаримизни мустаҳкамлаш учун зарур бўлган ҳамма ишни қилишдан иборат.

— Марказий Осиё минтақасидаги бошқа қўшни мамлакатлар ягона иқтисодий маконни барпо этиш тўғрисидаги шартномага қўшиладими?

Президентлар журналистларнинг бу саволига жавоб қайтариб, бир хил фикрни айтдилар: Шартнома ёпиқ тусда эмас, унда бошқа мамлакатлар ҳам иштирок этиши мумкинлиги кўзда тутилади.

Хорижий оммавий ахборот воситаларининг вакиллари президентлардан Ўзбекистон ва Қозоғистонда яшаётган кам сонли миллатларга муносабатлари қандайлиги, уларга икки ёқлама фуқаролик бериладими — йўқми, шу ҳақда қизиқдилар.

— Мен бу масала юзасидан ўз фикримни бир неча бор айтганман, — деди Ислом Каримов. — Ўзбекистонда одамларни қайси миллатга, динга мансублигига қараб камситиш муаммоси йўқ, бўлмайди ҳам. Бизнинг Конституциямиз, фуқаролик тўғрисидаги қонунимиз (дарвоқе, бу қонун дунёдаги энг демократик қонунлардан бири, деб эътироф этилган) ҳар қандай камситишга уринишнинг олдини олишни кўзда тутади. Аммо, эҳтиросларни авж олдириб, жамоат фикрини жунбушга келтиришдан манфаатдор кучлар йўқ эмас, албатта. Икки ёқлама фуқароликка йўл қўйиб бўлмайди. Бу фақат менинг фикрим эмас, халқаро ҳуқуқ қоидалари ҳам буни тақозо қилмайди. Ўзбекистонда аҳолининг 72 фоизини ўзбеклар, 9 фоизини русийзабон кишилар ташкил этади. Республикамизда қозоқлар, тожиклар, бошқа миллат вакиллари ҳам кўп. Хўш, нима учун баъзи одамларни иккита қонун билан ҳимоя қилиш керак, уларнинг «эҳтиёт аэродроми» бўлиши керак? Бошқалар-чи? Мантиқ қаёқда қолди?.. Икки мамлакат фуқароси бўлган одамдан ватанни севишни, фидокорлик ва фидойиликни қандай талаб қилиш мумкин? Ўзбекистонда юздан ортиқ миллат вакили бир оила бўлиб яшаяпти. Уларнинг аксарият кўпчилиги учун Ўзбекистон — ягона ватандир. Оталари, боболари шу ерда туғилган руслар эса ҳақиқий ўзбекистонликлардир. Шундай экан, эҳтиросларни авж олдирмаслик, олисдаги азалий ватан тўғрисидаги гапларни тўхтовсиз такрорлайвермаслик керак. Биз қийин йўлни босиб ўтдик, кўп синовларга бардош бердик. Ўзбекистонда Фарғона воқеалари бошқа такрорланмайди!

— Қозоғистон Конституциясида икки ёқлама фуқаролик бериш кўзда тутилмаган, — деди Нурсултон Назарбоев. — Бу масалада мен Ислом Каримовнинг фикрига тўла қўшиламан. Бизда кўп миллат вакиллари яшайди. Уларнинг орасида русийзабон аҳоли, немислар, корейслар кўпчиликни ташкил этади. Уларнинг ҳаммаси мамлакатимиз фуқароларидир. Мен миллий муносабатга тааллуқли бирор воқеани ҳам ҳеч қачон эътиборсиз қолдирмайман. Ҳозир биз маърифий бозор муносабатларига ўтяпмиз. Бу муносабатлар миллатлараро низоларга, айрим миллат вакиллари учун қандайдир ғов қўйишга тоқат қилмайди. Фақат тинчлик ва осойишталик Марказий Осиё минтақаси мамлакатларининг гуллаб-яшнашига олиб бориши мумкин ва лозим.

Учрашувда икки давлат президентлари шу йилнинг баҳори ва кузида Тошкентда ва Алматида қардош республикалар кунлари ўтказилишини маълум қилдилар. Бу — совет давридаги баланд-парвоз маданият байрамлари эмас. Уларда амалий ишдан кўра хўжакўрсинга ўтказиладиган тадбирлар кўпроқ бўларди. Эндиликда фақат илм-фан, маданият ва санъат арбобларигина эмас, корхоналарнинг раҳбарлари, ишбилармонлар ҳам қардошлар ҳузурига меҳмон бўлиб борадилар. Бу учрашувлар икки мамлакат халқларининг бир-бирини янада яхшироқ билиб олишига ёрдам бериши, ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантиришга кўмаклашмоғи лозим.

Ислом Каримов билан Нурсултон Назарбоев журналистларнинг бошқа саволларига ҳам жавоб қайтардилар.

Л. ЛЕВИН,
ЎзА мухбири.

Кўнгил мулки

کونگیل مولکی

Умр дафтари

БИЗ БИЛМАГАН БАЛАНДЛИКЛАР

Ҳаёт — қизиқ. Ёшингга ёш қўшилган сари у ҳам сен билан бирга улғаяркан, дунё кўзларингга илгаргидек ёш ва дуркун бўлиб эмас, қандайдир вазмин бир қиёфада кўринаркан...

Ҳозир ҳайратланиб, ҳаяжонланиб яшаётган кишиларга ҳавасим келади. Ҳолбуки, бу туйғулардан маҳрум кишиларнинг бахтли ёки бахтсиз эканликларини англамоқ жуда мушкул. Мен эса Бахтни бутун бўй-басти билан кўрсам дейман, Бахтсизликни ҳам турли ялтироқ либосларга ўраб-чирмагим келмайди.

Илгарлари шунчаки кулган ёки ёлғондакам кўз ёш қилган кишиларни кўришга тоқат қилолмасдим. Энди эса кўпинча ўзим ҳам кўнгил учун жилмайиб қўяман. Ишқибозлигимдан эмас, бир тўйиб йиғлаш ниятида ҳинд киноларига кираман. Нега? Чунки кўз ёшларимнинг боисини биров билмаса дейман. Ташвишларинг кўпайганини сезиб қолсалар, одамлар сендан сездирмайгина йироқлашаркан. Шунинг учун ҳам мен ҳозир фақат қувончларнигина улашмоқ мумкин, ғамларнинг барини сир тутмоқ, ичга ютмоқ керак деб ўйлайман.

Авваллари унақа эмасдим, йиғлагим келса, кўчада ҳам кўзимга ёш келаверарди, бирор қизиқроқ воқеа эсимга тушса беихтиёр кулиб юборардим. Энди... ҳар қандай шароитда ўзимни кулгидан ҳам, йиғидан ҳам тия оламан. Қолаверса, ҳудабеҳудага кулолмайман ҳам, кўнгилсизликларнинг кўпи табиий бир ҳол бўлиб туюлади. Улғайганим шудир-да!

Бахтиёр кишиларни излайману, лекин қандай одамни бахтли дейиш мумкин деган саволга ҳеч жавоб тополмайман. Одамзот бахтсиз эканлигини ҳамиша тан олади, лекин бахтли эканлигига уни ҳар доим ҳам иқрор қилолмайсиз...

Бахт менинг назаримда шарпага ўхшайди. Унинг ёнингдан қачон ва қандай ўтиб кетганини сезмай қоласан. Негаки, биз бахтсиз кунларимиздагина Бахтни йўқлашга, эслашга ўрганиб қолганмиз-да!

Назаримда, ҳозир ҳамма ўз қозиғи атрофидагина айланаётгандек. Ахир дунёда Ердан ташқари Осмон, Қуёш, Ой, Юлдузлар ва яна қанча биз билмаган баландликлар ҳам бор-ку! Нега энди биз фақат Ерга кўз тикиб яшамоғимиз керак! Ахир гўзалликни инсонгина идрок этади, демак у бахтни ҳам, бахтиёрликни ҳам кашф қилиши мумкин.

Йўқ, бунинг учун «Мен бахтлиман!» деб кўкракка уриб юрмоқ мутлақо шарт эмас. Чунки бу жумла ҳам кимгадир эриш туюлиши, кимнингдир ғашини келтириши мумкин. Қолаверса, инсон қанчалар бахтиёр бўлмасин, у ўз бахтини бировга бўлиб беришга қодир эмас: кимнингдир ноқобил чиққан боласига фарзандингизнинг яхши фазилатларидан жиндеккинасини ҳам юқтиролмайсиз ёки хаста одамга соғлиғингиздан бир чимдимгина инъом этишнинг ҳам иложи йўқ.

Хўш, унда йиғлаётган кишини қандай юпатиш мумкин! Қурбингиз етса, у билан қўшилишиб бирга йиғланг. Жуда бўлмаса, сизнинг ёнингизда ҳасратларини тўкиб, кўнглини бўшатиб олмоғи учун имкон яратиб беринг! Фақат унинг олдидан бефарқ ўтиб кетмасангиз бас, лоқайдлигингизни ошкор қилиб қўймасангиз бўлгани!

Бу дунёда ҳамма меҳмон. Бизнинг қувончу изтиробларимиз, бахту бахтсизликларимиз ҳам ўткинчи. Фақат руҳимизда ҳеч бир мўъжизага қиёслаб бўлмайдиган тафаккур ва тасаввур қилиш қудрати борки, бу куч одамни энг ёруғ йўлларга етаклайди, унга умид, эртанги кун, орзу, ишонч деган илиқ тушунчаларни инъом этади, яхши кунлар хотирасини тиклайди ва Сиз билан биз ўша баландликлар оғушида ҳам ўзимизни бахтиёр сезишимиз мумкин.

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА.

ЙИҒЛАГИСИ КЕЛАР, ЛЕКИН ЙИҒЛОЛМАС:
«АЯЖОН, ШУ ГУЛЛАР МЕНДАН ЯХШИМИ?!»
ҲЕЧ КИМ ГУЛЛАРЧАЛИК ҒАМНОК БЎЛОЛМАС,
ҚИЗГИНАМ ГУЛЛАРДАН ҚИЗҒАНМА МЕНИ!

Муқаддас қўшиқ

АЛЛАНИНГ УМРИ БОҚИЙ БЎЛСИН

Қадим замонлардан қолган бир ривоят бор. Оллоҳ таолло одам жисмини яратибдию, унга жон ато этиш анча мушкул бўлибди. Жон инсон вужудига киришни истамабди. Шунда худо аршиаълодан сеҳрли оҳанг, куй юборибди. Бу илоҳий куй таъсирида жон одам вужудига сингиб кетганини сезмай қолибди. Ўша замонлардан бери куй, қўшиқ одам боласига ҳамроҳ экан.

Инсон бошига фалокат тушса ҳам ғамгин қўшиқ билан айтади. Шодмон кунларини эса қўшиқсиз тасаввур этиб бўлмайди. Ўз яқин кишисини боқийликка кузатаётган аёлнинг йиғиси ҳам қўшиқ. Мунгли бир қўшиқ. Гўдагини бешикка белаб, унинг тепасида бедор ўлтирган онаизорнинг алласи ҳам қўшиқ. Сеҳрли қўшиқ.

Алла айтишни билмайдиган аёллар топилмаса керак. Зеро, алла эшитмай катта бўлган одам зоти борми ўзи? Агар бор бўлса, у тошбағир бўлиб улғайса керак. Ҳаётда учраб турадиган тошюрак, дилозор кимсалар ҳақида «Бу одамнинг онаси алла айтганмикан?» деган фикр юради. Алла эшитган одамдан ёмонлик чиқмайди, деган гаплар ҳам бор халқда. Ишқилиб ҳар кимга ҳам алла эшитиш насиб қилган бўлсин.

— Алланинг бошқа қўшиқлардан фарқи нимада? Одатда, қўшиқ уч санъаткорнинг ижоди билан бунёдга келади. Шоир шеър ёзади, бастакор унга куй бастлайди. Хонанда эса уни ижро этади. Алланинг эса сўзига ҳам, оҳангига ҳам, ижросига ҳам бир зот доҳил. У ҳам бўлса онаизор. Она ўз дардини айтади, ўз тилакларини сўзлайди, ўз қўшиғини куйлайди. Бинобарин, ҳар бир онага ҳам тақдир шодликлар билан бирга ўзига яраша дард юклайди. Бу шодлигу қайғулар қўшилиб унинг юрагидан қўшиқ бўлиб, алла бўлиб тўкилади. Алла бир нур янглиғ гўдак қалбига қуйилади.

Биз ҳар бир ўзбек аёли алла айтишни билади дедик. Улар орасида бу юмушни ҳақиқий санъат даражасига олиб чиққан, ўз аллалари билан эл-юртда эътибор топган оналаримиз бор. Биз Фарғона вилоятида сафарда бўлиб, шундай онахонларимиз ҳақида суриштирганимизда кўпчилик: «Ҳанифа аяни топинг! У киши билан албатта учрашинг!», деб маслаҳат беришди. Биз Фарғона районининг Миндон қишлоғида яшовчи Ҳанифа ая Нурматовани излаб топдик. Юзларидан нур ёғилиб турган бу аёл билан узоқ суҳбатлашдик. Тақдир Ҳанифа ая бошига кўпгина кулфатлар солган. Болалигидан кўзлари ожиз бу аёл етимлик азобини, ёлғизлик машаққатини тортган. Дард берган худо шунга яраша бу аёлга метин ирода, кенг юрак берган экан. Ҳалол меҳнати ва бағри кенглиги билан бугун у элнинг назарида.

Алла дебон айтайин,
жоним болам, аллаё алла,
Устингга бахмаллар
ёпайин, қувнар кўзим,
аллаё алла,
Кўча-куйларда ўйнасанг
болам, аллаё алла.
Излаб қаерлардан
топайин, жоним болам,
аллаё алла.

Ҳанифа аянинг болалиги уруш йилларига тўғри келди. Сочлари майда ўрилган жажжи қизалоқ Ҳанифа ўртоқлари билан ўйнаб-кулиб болалик гаштини сурса бўларди. Лекин уруш урушлигини қилди. Эркакларнинг бари жангга кетган. Аёллар кун бўйи далаларда меҳнат қилишарди. Ёш болаларини эса дала шийпонининг бир чеккасида қолдиришарди. Уларни Ҳанифа эртак айтиб овутади, алла айтиб ухлатади. Шундай қилиб, Ҳанифа Нурматовага алла айтиш қизалоқлик чоғиданоқ бошига тушган.

Бугун Ҳанифа аянинг бағри бутун. Ая Фарғона вилоятининг Миндон қишлоғида қизлари, куёвлари ва набираларига бош бўлиб, ўтган йилларни эслаб, бугунги хотиржам кунларга шукроналар айтиб яшаяптилар. Ишхонада ҳам обрў-эътиборлари жойида.

Ҳасрат билан юракларим
тўлдирдинг,
Ошиқлигим элу юртга
билдирдинг.
Нетай энди сени қўлдан
олдирдим.
Сен айрилдинг, мен ҳам
ночор айрилдим.
Ота-онанг сенга кишан
солдими,
Ё бўлмаса мендан
кўнглинг қолдиму?
Ё золимлар ўртага
қўл солдиму,
Сен айрилдинг, мен ҳам
ночор айрилдим.
Золимлардан энди асло
қўрқмайман,
Сен бўлмасанг бу ерларда
юрмайман.
Энди асло ўз юртимни
кўрмайман.
Сен айрилдинг, мен ҳам
сендан айрилдим.

Азиз муштарий, биз Ҳанифа ая ҳақида батафсилроқ сўзламадик. Унинг яқинда алла айтиш конкурсида вилоят бўйича биринчи ўринни, жумҳуриятда эса иккинчи ўринни олганлиги ҳақида ҳам тўхталмадик. Бугун фақат дунёдаги муқаддас бир қўшиқ ҳақида, оналар алласи ҳақида баҳоли қудрат фикр юритдик, холос. Ишқилиб, Ҳанифа аядек меҳридарё оналаримиз омон бўлсин. Улар дилидан ёғилаётган алланинг умри боқий бўлсин!

Зафар КОМИЛОВ.
журналист.

БАХТ САЛТАНАТИ

Ким эди у эшикни қоққан. Тебратгандай бўлди уйимни. Изиллади юрак бир ун (ташқарида қарға овози). Ҳуштакчалар олапар тунда. Деразадан боқдим шу маҳал, музлаб кетди нигоҳим нури. Қорлар пахта бўлиб кўринди. Дарахт Нилу қиздек жилмаяр. Шамол бахтлиман деб югурди. Кўзларига кўринмас ҳеч ким. На дарахт-у, на пахса девор. Юлдузлар жуда ҳам кўп, одамлар улардан кам-мас. Улар фақат бахт бозорида яшайди, келиб-кетади. Дунёни ўзгартириш ёки бутунлай йўқотиш улар қўлида. Бир очиб юмилган кўз, икки кўриниш. Қувонч ёки ғам салтанатида қад ростлаб ўтиргани эмас, атрофидагиларнинг ҳаёти қизиқ. Воҳ дунё-я, о...о дунё. Севинч ғамларни ғичир-ғичир босиб ўтади. Энди қирқ кеча-ю, қирқ кундуз тўй. Улар қувонч-қувонч ўйнаётибди. Шу ширин туйғулар орасида, жон ҳалак орзуси битта. Эндигина куртаклаётган дарахтдай ҳар бир хаёли, ҳар бир туш кўргани янгича. Янги имкон, янги тасаввур болалаган гул чақмоғидай (далада). Ташқарида қий-чув «Қор Маликаси» келиши мумкин. Қачонки юрак қўрғонига дарз кетса ўлай. Ҳозирча умр зинапоясига бир поғона кўтарилай. Зинапоянинг на боши, на охири бор. Қорадан оққа кўчирилмай қолган кунлар: сирларни ёлғиз умр бўшлиғига ташлаб кетишга мажбурман. Вақт мени тортқилайди, фақат олға, олға.

Қор тагида қирни ўтўланлар қитиқлайди. Қордан кейин, албатта, ёмғир ёғади. У қорнинг боласи. Яшил ўсимликларнинг севикли ёри. Ҳозир паноҳсиз дарахтлар елкаларидаги қорларни кўтаролмай қуёшга бо-...иб терлаб кетаётибди. Кечгача уларнинг юраклари ёрилади ё бўлмаса терлари маржон-маржон бўлиб музлайди. Отамнинг молхонасида баҳорни икки кўзи билан соғинган ғунажин. Қир-адирларда янтоқ ахтараётган қўйлар. Одамюрак олам. Севгим, мен сени зарда ютиб кутаётибман...

Уста Очил ҲАЗРАТ

Дилнома

МУҲАББАТДАН ОЛГАНЛАРИМ КЎП

Энди мен ҳар нарса ҳақда ўйлайман,
Лабларимга дейман, юлдузларни ўп.
Бус-бутун умримни қарзга тўлайман,
Менинг муҳаббатдан олганларим кўп.

Ўзнга имлайди далаю қирлар,
Чорлайди оламда хилма-хил сирлар.
Ёзишга шошаман чиройли шеърлар,
Менинг муҳаббатдан олганларим кўп!

Ким учун бу ҳаёт эҳтимол эрмак,
Буни тан олмайди мендаги юрак.
Ҳали ўлим нима билмасам керак,
Менинг муҳаббатдан олганларим кўп!

Майли тўрт ёнимда сафлансин армон,
Майли сув деганда кимдир тутсин қон.
Не мушкулки келса енгаман осон,
Менинг муҳаббатдан олганларим кўп.

Мингта жоним бордир, бир жон истасанг,
Мингта имконим бор, имкон истасанг.
Тонгтача сўзлайман достон — истасанг,
Менинг муҳаббатдан олганларим кўп!

Зулфия БОБОЕВА,

Тожикистон.

КЎНГИЛ

Кўнгил. У жиндек ғубордан кирланиши, беҳосдан айтилган биргина сўздан ҳам озорланиши мумкин. Одамнинг қадди-қомати, ҳатти-ҳаракати, қўйингки, гап-сўзи, муомаласи қўполроқ бўлса кечирарми... Бироқ ҳеч бир одамнинг ҳатто энг ёвуз саналган кишининг ҳам кўнгли дағал бўлмайди. Ҳаммамизнинг кўнглимиз нозик.

Эсимда, Тошкентга келган дастлабки кунларимда автобусда менга бутунлай нотаниш бўлган бир амаки «сен»лаб мурожаат қилганда ўзимни йўқотиб қўйишимга сал қолганди, ижара уйимизга етиб келгунимча титроғимни босолмагандим ўшанда. (Ахир Андижонда нотаниш одам тугул бир ёшли гўдакка ҳам «сиз»лаб сўз қотишарди-да!) Ҳозир-чи, «сен»сираш бир ёқда турсин, дурустгина дўқ уриб, бироз туртиб юборишса ҳам кўнглимга олмайман.

Ҳа, одамзот ҳамма нарсага кўникаркан, шунингдек, қўпол муносабатларга ҳам! Аслида, кўнгил олишдан осони йўқ... Баъзан «кўнгил нозиклиги ёлғон экан-ку!» деб ҳайқиргим келади-ю, қалбимдаги бир илинж бунга йўл бермайди: одамлар дағал муносабатларга кўникмасинлар, қўпол ва хунук сўзларни айтишга ор қилсинлар, эшитишдан бош тортсинлар! Инсон вужудида ширинликка нисбатан табиий эҳтиёж мавжуд. Ахир ширин сўз ва чиройли табассум от билан туя эмас-ку! Нега энди биз уларни бир-биримиздан аяшимиз керак! Руҳиятимиздаги яхшиликка, ширинликка бўлган ташналик қондирилса, у ҳеч қачон дағаллашмайди. Зотан, инсонликка даъвогарликнинг энг муҳим шарти ҳам кўнгил нозиклигидир.

ШАМСИҚАМАР

Изҳор

МУҲАББАТ ҲАЙРАТДАН ТУҒИЛАДИ

Озодлик — кишининг табиий яшаш шарти. Ахир, тангри уни аввал бошда қул қилиб яратмаган-ку! Шунинг учун одам мудом эркка интиқ бўлади. Мен яна бир нарсани сездимки, ёдимиз йўлларида қорайиб ётган харсангтошлар — мутелигимиз туфайли йўл қўйган хато, гуноҳларимиздан барибир тўла фориғ бўлишимиз қийин. Энди умид болалардан. Мен ҳам онаман. Болаларимнинг армонлари меникидан узоқроқ, қувончлари улканроқ, орзулари қанотлироқ бўлса, дейман. Аммо қандай? Қандай қилсак болаларимизнинг юраги «Ватан» деганда, «Ўзбекистон» деганда ёнади? Қандай қилсак, улар Ватан, ватандошлар оғриганда оғриб, чин фарзандлик, жигарлик, қондошлик ҳисси билан яшайдилар?

Уларга Ватанни жарангдор бир сўз каби ўргатмаслигимиз керак. Улар Ватанни жони бир, вужуддай севишлари шарт.

Биз фарзандларимизнинг кўнглида ҳайрат уйғотишимиз керак. Токи улар куртакларнинг потраб ғунчага айланиши, тошларда ёмғир томчиларининг инжудек товланиши, кесакларнинг майсага айланишига мўъжизадек қарасинлар.

Муҳаббат, Ватанни муҳаббат билан таниш ҳайратдан, унинг ҳар бир нуқтасига мўъжизадай қарашдан бошланади. Фарзандларимизга ёлғон ғурур, ёлғон фахрнинг ҳам кераги йўқ. Биз уларга босиб ўтган йиллар, йўлларимизни яхши-ёмони билан, бўяб-бежамасдан сўйлайлик. Ватан, ватандошни одам ўзи танламайди: тангри унинг манглайига ёзади. Бас, шундай экан, фарзандларимиз юртимизни яхши-ёмони билан, қандай бўлса, шундайлигича қабул қилмоғи, севмоғи керак.

Болаларимизда билимга ихлос уйғотишимиз керак. Ахир, инсон билган нарсаларни севади, асрайди.

Биз биламизки, гуллар, ширин бўйли гуллар чаманин эгаллаган сайин алифнинг ёқимсиз бўйи сезилмай қолаверади.

Одам тунда сершох дарахтларнинг сояси алланечук сирли, ғалати кўринган жойдан: «Ҳеч нарса йўқ, атрофим ойдин, ёруғ, мен қўрқмайман», деб ўз-ўзига таскин бериб ўтади. Бу таскин унга куч ато этади. Менинг болаларимиз ҳақидаги ўйларим шу таскинга менгзайди. Таскинга гумонли қараган қалбларга тангрининг ўзи қувват берсин.

ҚУТЛИБЕКА.

Оғриқ

ГУЛ

Шодон югуриб кетаётган қизалоқ депсиниб йиқилди. Ўзини ўнглаёлмай анчагача ётди. Тирсаги, панжалари зирқираб, ачишиб оғриди. Йиғламади. У йиғламайди. Ахир, эртага дадаси келади ўқишдан. Ойиси бугун ҳам шундай деди-ку! Ойиси алдамайди, дадаси эртага албатта келади. Дадаси келадиган киши ҳам йиғлайдими?.. Кимдир уни беозор кўтариб турғазди, кўйлагини қоқиб қўйди. Шунда Нилуфарнинг кўзи унинг қўлидаги уч дона қип-қизил атиргулга тушди.

Уч дона гул...

Гул кўтарган амакиси ундан узоқлашди.

Мана гуллар ҳам, гул кўтарган амаки ҳам кўринмай кетди. Қаерда ҳам кўрган эди-я, бу гулларни? Қаерда экан-а? Эслади. Ўтган йили, йўқ олдинги йил ойисининг туғилган кунида дадаси совға қилган эди!

У бирдан хомуш тортди. Дадаси ўшандан бери қайтмайди, гул ҳам олиб келмайди. У бўлса ҳар куни, ҳар байрамда кутади. Дадасидан эса дарак йўқ. Ўшандан бери ойисининг туғилган куни ҳам нишонланмайди. Сўраса, ойиси:

— Энди ҳар кун сенинг туғилган кунинг, қизим. Мен учун ҳам, даданг учун ҳам сен туғилгансан, — дейди. Қизиқ. Нилуфар тушунмайди. Аммо, кутади. Байрамлар ўтаверади, ҳар кун унинг туғилган куни... аммо... ҳеч ким гул олиб келмайди, дадаси ҳам...

Ойисининг айтишича, дадаси узоқда — катта шаҳарга ўқишга кетганмиш. Аммо, у дадасининг ўқишга кетганини кўрмаган. Шунинг учун баъзида ишонгиси ҳам келмайди. Лекин, ойиси алдамайди-ку!... Қизиқ. Дугонаси Зуҳранинг дадаси ҳам узоқда ўқийдилар. Барибир, тез-тез келиб турадику! Янги йилда дадаси Зуҳрага бирам чиройлик кўйлак олиб келдиларки, Нилуфарнинг ҳаваси келди. Қани эди, унинг ҳам дадажониси тезроқ келақолса. Кўйлак олиб келмасалар ҳам майли эди. Дадасининг келишини биринчи бўлиб, албатта, у кўрарди! Чопиб, югуриб қучоғига отиларди.

Кейин дадасининг қучоғидан отилиб тушарди-да, қўлидан гулларни юлиб олиб, ойисининг олдига учарди:

— Ойи, ойи, мана гул, дадам келдилар, дадажоним келдилар! — Нилуфар жойида, қўзғалмай энтикиб нафас олар, кўзларидан юзларига дув-дув ёш юмаларди.

— Ким урди! — ёнига қаердандир ўртоғи Зуҳра келиб қолди. — Нега йиғлаяпсан? — Нилуфар жавоб беришни хоҳламади ва Зуҳрани биринчи марта таажжублантириб, индамай ундан узоқлашди.

Нилуфар ўртоқларидан чеккароқдаги синиқ, айланма стулчага ўтириб яна хаёл сурди.

Аланглаб атрофга қаради. Ҳозир, боплаб ойисини бир хурсанд қилсинми?

Юрди. Тўппа-тўғри қўшни йўлак олдида Азиза опанинг супрадек ерида ғунчалай бошлаган атиргул бутаси томон борди. Ғунчалар ҳар хил — катта-кичик, қип-қизил, чиройли эди.

— Гул! — ҳаяжон ва севинч билан пичирлади у. — Ойимга совға қиламан, дадам, дадажоним келдилар дейман, — Нилуфар қувонч билан гулга эгилиб узаркан, хаёлида ростдан ҳам дадам келсалар-а, деган фикр ялт этиб ўтди. Узди.

— Ур-ра! — қичқирди, — Дадам...

— Вой, яшшамагур, нега узаяпсан?! — кимнингдир шанғиллаган овози эшитилди. — Ҳар кун сен ўғирларкансан-да, гулларни?

Қаради. Азиза опаси. Қўрқинчли, жуда қўрқинчли эди у. Нилуфарни зумда хаёлий дунёси тарк этган, у ўзи ҳар кун кўрадиган Азиза опасининг қаршисида турарди. Унга қалтираб нажоткорона термулар, Азиза опаси эса ҳеч қачон ҳозиргидек қўрқинчли эмас эди.

Нилуфарнинг қўлидаги гул титрар, юмшоқ, лўппи бармоқларига тиконлари ботиб, қонатиб юборган эди.

Азиза опаси уни урмади, қўлидан маҳкам ушлаб, эшик томон судради. Улар учинчи қаватга кўтарилдилар.

Қўнғироққа жавобан ойисининг кулимсираган юзи кўринди.

— Ассалом, уйга марҳамат, киринглар, — ойисининг саломи жавобсиз қолди.

— Мен, бу боланинг отаси ўлган десам, онаси ҳам ўлган экан-да! Тарбия берсангиз бўлмайдими? Ҳар куни гулимни узиб қочади. Шу пайтдан қўли эгриликка ўрганса эрта катта бўлса қип-қизил ўғри бўладику! — Азизанинг овози деворга урилиб жаранглаб эшитилди.

— Қиз боладан ўғри чиқмаган, — ойиси шундай деди-ю, кўзи Нилуфарга, қўлидаги гулларга тушиб, ерга қаради.

— Ҳо-о! Қиз бола эмиш...

— Вой, нима шовқин? — дея ҳовлиқиб, ён қўшни Зарифа опа эшикни очди.

Нилуфар сесканиб тушди. Наҳотки дадаси ўлган! Йўқ-йўқ. У ишонмай ойисига қаради. Шу пайтгача йиғламаган Нилуфар чинқириб йиғлаб юборди. У энтикиб-энтикиб йиғларкан, бирдан жимиб, ойисига тикилар, «йўқ, ёлғон, қизим!» деган нидони кутар эди. Аксинча, ойисининг кўзларида ҳам ёш пайдо бўлди. Нилуфар тўсатдан йиғидан тўхтади.

— Болага раҳмингиз келсин, уят-е! — деди Зарифа опа Азизага тик қараб, сўнг эшикни ёпаётиб, «пуштсиз», деб кириб кетди.

Азиза Нилуфарни ойисига итариб юборди-да, шашт билан орқасига бурилди.

Нилуфар Азиза кетган томонга бир қараб олди-да, ойисига жилмайгандек тикилди, қўлидаги гулни кўрсатмоқчи бўлиб, сал кўтарди, ютунди.

— Мана сенга, мана, мана гул! — ойиси Нилуфарни тўғри келган жойига урар, ўзи ҳам йиғлар эди. У ойисининг йиғлаганини кўрмаслик ва эшитмаслик учун ғужанак бўлиб, қўллари билан юз-кўзларини бекитди. Қўрқувдан ойисининг шапалоқ зарбларини сезмас, юрагига майда-майда учли тошчалар санчилаётгандек оғриқдан ҳушини йўқотаётган эди.

Ойиси Нилуфарни қўрқув ва пушаймонлик билан уйга кўтариб диванга ётқизди. Хато қилганини-кечириб бўлмас, тош кўнгил, бераҳмларча иш тутганини тушунди-ю, бўғилиб унсиз йиғлади.

Сочиқни ҳўллаб қизининг пешонасига босди. Ширин чой тайёрлади. Нилуфар ойисининг йиғламаётганини сезгач, аста кўзини очди. Қаради. Оҳ! Бўлмади-да, ойисини бир хурсанд қилмоқчи эди. Барибир дадаси ўлмаган, Азиза опаси ёлғон гапирди. У ўзи шунақа, ёмон хотин экан, энди ундан қўрқади, ҳеч ҳам гулларига тегмайди. Йўқ! Барибир, эртагаёқ яна узаман. Кўрмайди. Ойимга олиб келаман, дадам келдилар, дейман. Ростдан келиб қолсалар-а!

Ойиси қизининг ниятини сезгандек, оҳиста бағрига босди, ўпди, худди чақалоқдек кўтарди, уйни бир айлантирди. Қайта диванга ўтирдилар. Улар бир-бирларига сирдошдек, меҳр билан тикилишди. Ойиси Нилуфарнинг кўзларида шу пайтгача ёлғиз ўзини кемираётган дард-айрилиқ, жудолик изтиробларини биринчи марта сезди. Бу жудолик қизининг кўзларида жуда теран, олисдан кўринар, чидаб бўлмас дард унинг митти вужудида сабр ва умид топаётган эди.

Ойиси унинг қаеринидир отасига ўхшатди. Ҳа, у худди отасининг ўзи. Отасидан ажраганича йўқ. Уни кутишга, умид қилишга ҳадди бор. Нилуфар шу туришича ойисининг қорачиғларига жо бўлиб, юрагига сингиб кетди, битта вужудга айландилар. Улар энди анча хотиржам кўринар, туйғулари қадр топган, бир-бирларини тушунишган эди. Онаси радиони қўйди. Куй: «Муножот» Куй ҳам уларни излаб топди. Иккисининг кўзи деворга осиғлик суратга тушди. Дадаси. Кулиб, қараб турибди. Ойиси суратдан кўзини олиб қочди. Нилуфар эса суратдаги дадаси билан сўзлашар... унинг тилини ҳеч ким тушунолмасди... Улар узоқ суҳбатлашдилар.

Сурат суратдек хотиржам суратдек тилсиз, суратдек азиз боқар, уйдан бирлик — бутунлик йўқолмаганига гувоҳ эди у.

Шу кеча Нилуфар тушида яна дадасини кўрди. У билан суҳбатлашди. Тушида дадаси ўқишдан қайтганмиш, энди ҳеч ҳам ўқишга, бормасмиш, қучоғи тўла қип-қизил атиргул эмиш.

— Ма, ол! — деб гулларни унга узатармиш дадаси. Бир пайт у қучоғи тўла гуллар билан учиб юрганмиш. Дадаси қўл чўзса унга ҳеч ҳам етмасмиш. Нилуфар пастга тушиб, гулларини ўртоқларига улашмоқчи бўлган экан, Азиза опасининг томи тепасидан ўтаётганда, қаттиқ шамол эсиб, қучоғидаги гулларнинг ҳар бир барги битта капалакка айланиб, ҳамма ёқни чиройли капалак-гулбарглар босиб кетибди.

— Ур-ре — деб қичқирармиш у. Ўзи ҳам капалакка осилиб пастга тушибди-да, тағин қичқираверибди, қараса, капалак гулбарглар яна гулга айланиб, осмондан ёғилаётган эмиш.

Шунда, унинг овозини эшитиб, ҳамма қўшнилар, Зарифа аяси ҳам чиқибдилар, фақат Азиза опаси кўринмасмиш.

Чақирай деб, уйига борса, гуллари Азиза опасининг уйини кўмиб ташлабди.

Амина ҚОДИРОВА.

ҲАФИЗА ОПАНИНГ БОЛАЛАРИ

(Боши 1-бетда).

— Нега ҳадеб бизни доскага чиқараверасиз? Бирор марта ҳам ўғлингиздан сўрамайсиз?

Жамшиднинг гапидан бутун синф сув куйгандек жим бўлиб қолибди. Сўнг ҳамма бирданига чапак чалиб юборибди. Изза тортган ўқитувчи эса бетгачопарлик қилгани учун Жамшидни синфдан чиқариб юборибди.

Бор «янгилик» аслида шу. Қизим эса хурсанд бўлиб мендан сўрайди:

— Ада, Жамшид тўғри иш қилганми, йўқми?

Жавоб беришга шошилмайман. Чунки у айтган ўқитувчини яхши биламан. Қолаверса, биз мактабни олдинма-кетин тугатганмиз.

Қизим эса сўрашда давом этади.

— Ада, Жамшид ҳақ-а?

Яширишнинг нима кераги бор. Биз ҳам шу қишлоқда ўқиган вақтимизда домлаларимиз болаларга отасининг эгаллаган иш лавозимларига қараб баҳо қўйишар, ҳаттоки муомалани ҳам шунга яраша қилишарди. Кимнинг отаси бухгалтер ёки магазинчи бўлса, мазза эди. Ўртамиёна баҳоларга ўқиб борганлари эса мактабни тугатганлиги ҳақидаги аттестатларини олганларида улардаги «тўрт» ва «беш» баҳоларни кўриб, ҳайратдан ёқа ушлардик.

Лекин барибир ҳақиқатчи, билимига қараб баҳо қўядиган домлалар ҳам йўқ эмасди. Ўша бизнинг битирувчи синф ўқувчиларимиз ҳалиҳанузгача математика ўқитувчиси марҳум Воҳид ака Йўлбарисовни, тил ва адабиёт муаллимимиз Тоҳир Эшмуҳамедовни ҳурмат-эҳтиром билан тилга олишади. Гарчанд ўша ўқувчилик даврларимизда улар бизга қанча қаттиқ гапирган бўлишмасин, дарсларни виждонан ўтганликларини, болаларда ўз фанларига меҳр-муҳаббат уйғота олганликларини яхши эслаймиз.

Хаёлга чек қўйиб, қизимни саволга тутаман:

— Қайси ўқитувчи сенга ёқади?

У ҳеч ўйланмай ва иккиланмай жавоб қайтаради:

— Қанийди ҳамма ҳам Ҳафиза опамлардай бўлса. Афсуски, у киши ҳозир меҳнат нафақасидалар.

Опани яхши танийман. Қарийб 40 йилки, Тошкент туманидаги 19-ўрта мактабда бошланғич синф ўқувчиларига дарс берганлар. У кишининг турмуш ўртоқлари марҳум Абдулҳай ака ҳам ўқитувчи эди.

Худонинг иродаси экан, Абдулҳай ака бандаликни эрта бажарди. Бир этак бола билан, тўғрироғи 7 фарзандни ўстириш Ҳафиза аянинг зиммасига тушди. Шукрки, болалари эс-ҳушли чиқишди. Катта ўғли Шуҳрат қурувчиликни танлади. Иккинчи ўғли Шавкат эса «мен дадамга ўхшайман» деб ўқитувчиликни танлади. Ҳозирги кунда у шу тумандаги 20-ўрта мактабда математика фанидан дарс бермоқда. Дилороми ҳамшира бўлди, Дилбари эса онасига ўхшаган бошланғич синф ўқитувчиси. Ғайрати ерни севади, у «Ҳасанбой» жамоа хўжалигида бригадир, Ғайбулло билан Сайдулло эса қурувчи-инженерлар.

Опани кўпдан буён кўрмасдим.

Бир йиғин сабаб учрашиб қолдик. Анча маҳалгача у ёқ-бу ёқдан гаплашиб ўтирдик. Хотиралари ҳамон аввалгидек. Ўзлари ишлаган кезлари мактабда ким тўполончи эдию, ким аъло баҳоларга ўқирди, ҳаммасини худди кечагидек эслайдилар. Бундан 30—35 йил аввал ўзлари дарс берган болаларнинг исми-фамилияларигача ва ҳатто ҳозир қаерда ишлаётганигача биладилар.

Гап мавзуи мустақил давлатимизнинг ёш авлодини тарбиялашда муаллимларнинг тутган ўрни хусусига бориб тақалди. Мен шартакилик қилиб ҳозирги ўқитувчилар бундан 10—15 йилги домлаларга сира ўхшашмаслигини, жон куйдириб сабоқ берадиганлари тобора камайиб кетаётганини гапираман.

— Ука, бир нарсани тўғри тушунинг. Замон ўзгаряпти. Одамлар ҳам, — ая ўзларига хос майин овозда гап бошлайдилар: — Энг муҳими мамлакатимиз мустақил бўлди. Истиқлолга эришдик. Ҳаммаси ўтиб кетади. Сиз айтгандек, баъзи бир домлаларимиз ўзларини тижоратга уриб кетишаяпти. Турмуш қийинчиликлари деб яна бошқалари иккинчи касбнинг бошини тутишаяпти.

Охирги саволни бераман:

— Опа, қанча болаларга дарс берганингизни биласизми?

Опа ажабланадилар. Сўнг сўрайдилар:

— Нимайди? Газетага ёзмоқчимисиз? Керак эмас. Агар бу сизни жуда қизиқтирса, айтишим мумкин. Ҳар қалай мингдан ошса керак.

Опа билан хайрлашиб йўлда кетаяпман-у, миямда у айтган гаплар ғужғон ўйнайди:

— Яхши ўқитувчилар ҳали ҳам кўп...

Мен аяга ўзимча қўшимча қилдим:

— Илойим, уларнинг сафи кенгайсин.

Зиёвуддин ОРТИҚХУЖАЕВ.

Қутлуғ кун

Зоҳиджон Обидовнинг номи шеърият ихлосмандларига жуда яхши таниш. Ҳаётнинг кўп аччиқ-чучугини татиган, урушнинг аёвсиз ҳақиқатларини, даҳшатли фожеаларини ўз кўзи билан кўрган жангчи-шоир қаламига мансуб асарлар бугун кўпчиликнинг кўнгил мулкига айланиб қолган. 70 йиллик таваллуд куни кенг нишонланаётган хассос шоирни биз — «Туркистон» газетаси ижодий жамоаси ҳам кўп минг сонли муштарийларимиз номидан қизғин муборакбод этамиз.

ПИЁДАЛАР

Суворийлар сурганида от,
Руҳ ажалдай
қоққанда қанот,
Жини қўзиб филлар
босса ҳам,
Қалқон қилиб
кўксини ҳар дам
Рад этади
мард пиёдалар.
Фарзинларнинг
дағдағаси ҳам,

Қаттол шохлар
бўсағаси ҳам
Улар учун писандмас
зинҳор,
Улар кичик,
аммо пурвиқор,
Булар шундай митти
доналар.
Булар шундай митти
доналар,

Ев сафига ғулғула
солар.
Ғовлар келса қилиб
чилпарчин,
Бўлар ҳатто
забардаст фарзин,
Булар шундай
мард пиёдалар.
Хавф кўрганда
қўрқмас, бекинмас,
Ўлса ўлур, аммо
чекинмас.
Ўз аҳлига содиқдир
улар,

Ўз ўрнида мард туриб
ўлар,
Булар шундай
танти доналар.
Булар шундай
митти доналар,
Тантилиги эс-ҳушим
олар.
Сафларида тургим
келади,
Зафарга тенг
юргим келади,
Булар шундай
мард пиёдалар.

Зафарга тенг юргим келади

ИШОНМА

Панд емай десанг, қуруқ савлатларга ишонма,
Бугун бору эрта йўқ давлатларга ишонма.
Хушомадга учма ҳеч, хушомад сароб дерлар,
Башанг кўринган қадду қоматларга ишонма.
Сен соҳиби ибо бўл, кўрган десин тасанно,
Ошиқман деб лоф урган ҳолатларга ишонма.
Қилмай десанг пушаймон, яшай десанг беармон,
Ўткинчи енгил-елпи одатларга ишонма.
Қадринг жон қадар асра иффат умрга зийнат,
Уч-тўрт кунлик омонат омадларга ишонма.
Аёллик қадринг кўкка кўтарсам дер Зоҳиджон,
Тил билан дили бошқа номардларга ишонма.

АМАЛИЙ МУЛОҚОТ

Кеча «Туркистон» газетаси ижодий жамоасининг Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси биринчи котиби Алишер Тешабоев билан учрашуви бўлди.

Ўзаро амалий мулоқотда газета ижодий ходимларидан Ислом Ҳамро, Зиёвуддин Ортиқхўжаев, Карим Раҳим, Алимурод Мамадаминов, Барнобек Эшпўлатов ва бошқалар ўзларини тўлқинлантираётган масалалар юзасидан фикр-мулоҳазаларини баён қилдилар. Улар ўртага қўйган саволларга эса Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси биринчи котиби жавоб берди.

Учрашувда Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси билан газета бўлимлари ўртасида ўзаро амалий ҳамкорлик алоқаларини янада кучайтириш, долзарб масалаларни ҳамжиҳатлик билан ечиш, йигит-қизларни мустақил Ўзбекистон Республикасининг ҳақиқий фидойилари, ватанпарварлари, истиқболимизнинг муносиб эгалари қилиб тарбиялаш, кичик ва ўрта бизнес билан шуғулланаётган ёшларни ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлашда кўмаклашиш — шу куннинг энг муҳим масаласи эканлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди.

КИТОБ ЖАВОНИНГИЗГА

ТАФТЛИ САТРЛАР

Мен 80-йилларнинг ўрталарида ўзбек адабиётига қайта қуришнинг пок шабадаси билан кириб келган, ўзининг мустақил овозини созлай олган ёш шоир Турсун Алининг «Тун товуши» номли китобини ўқир эканман, шоирга бўлган ихлосим оша бошлади.

Бунинг боиси, бор, албатта. Чунки, истеъдодли шоир ўз мажмуасига ҳозирги турмуш тарзимизнинг мунозараларга бой, фалсафий мушоҳадаларга тўлган дунёқарашларини зарб этган. Ўзбек шеъриятида тинмай изланаётган, бу борада ҳалол меҳнат қилаётган шоир эндигина 40 баҳорни кўрди. Ижод майдонида ҳукмингизга ҳавола этилаётган «Тун товуши»дан ташқари «Зангори овоза», «Юракдаги сўзлар», «Ёруғ кунлар», «Изтироб остонаси» атамасида тўртта бадиий жиҳатдан анча баркамол асарлар тўпламларини чоп эттириб китобхонларга тортиқ қилган. Ниҳоят, «Тун товуши»га ўзининг катта-кичик ҳажмдаги 72 та шеъри ва бир драматик достонини киритиб, уларни бадиий жиҳатдан баркамол қилишда бор имкониятини сарф этган.

Шоир «Онам қабридаги майсалар» деган шеърида юрак нолишларини баён этар экан, у энг аввало ўқувчини, шахсан ёшларни унутилиб кетган миллий урф-одатларимиз, анъаналаримиз — марҳумларнинг руҳларига садоқат туйғусини тарбиялашдек буюк ғояни олға суради. Бу ҳолатни қуйидаги бадиий етук сатрларда баён этади:

Онамнинг қабрида
унган майсалар,
Мен сизни кўксимга
босаман суйиб.
Энтикиб кетади
куюк юрагим,
Сизларда онамнинг
ҳидларин туюб.

«Отам вафоти», «Отам қабри бошида» шеърларида эса оиланинг таянчи бўлган оталарнинг руҳи поклари ўзбекона ҳурмат ва зўр эътиқод билан улуғланади.

Турсун Али катта педагог. Шу боис ҳам унинг «Болаликнинг бедор товушлари», «Бола, аскар, келинчак ҳақида ҳикоя», «Беркинмачоқ» каби шеърлари бола тарбиясига доир сабоқлар руҳини эслатади.

Шоирнинг ушбу тўплами орқали халқимизга тақдим этган катта совғаси шундан иборатки, демократик шароитлар тикланаётган улуғ кунларда ўзликка қайтишни жўшиб-жўшиб куйлайди.

Тўпламдаги асарлар нуқсон ва камчиликлари ҳақида ҳам гапиришим мумкин эди. Аммо гапиришни лозим топмадим. Чунки бу камчиликларни шоирнинг ўзи ҳам яхши билишига ишонаман. Шу боис шоирдан келгусида янада бадиий пишиқ сатрлар кутишга ҳақлимиз.

Ҳайдарали УЗОҚОВ,
тил ва адабиёт илмлари номзоди, Республика халқ таълими аълочиси.

Шу куннинг ташвишлари

АЖДОДЛАРНИНГ АЗАЛИЙ КАСБИ

(САВДОГАР АЁЛ БИЛАН СУҲБАТ)

Челак бозорнинг таърифи ҳарқалай жаҳонга кетмасада, республикада машҳур. У бозордан излаб истаган ҳамма-ҳамма нарсани топасиз. Авваллари бозорнинг асосий қисмини озиқ-овқат сотадиган расталар ташкил этарди. Ҳунармандчилик, қўлда тикилган кийимлар ҳам бўларди. Челак бозорида нарса сотадиганлар ҳозир анча «маданийлашган». Ҳамма ўз олдига йиғма каравотларни ёзиб, устига буюмларини қўйишади. Негадир кейинги пайтда одамлар оз еб, кўп киядиган бўлиб қолишганми, ҳарқалай бозорнинг тўқсон фоизини кийим-кечак ташкил этади.

Ким ниманинг орқасидан кун кўриши виждонининг иши. Бир пайтлар Челакдаги бекатларда писта сотадиган аёллар ҳақида ёзганимда, койишлар эшитгандим. «Писта сотадиганлар ҳам рўзғор учун қилишади-да. Кун кўришда буям».

Ҳозирги пайтда кун кўришнинг яна бир йўли — шаҳарма-шаҳар юриб, қаерда арзон нарса бўлса келтириб, қиммат жойда сотиш русм бўлиб қолган. Бу қавмни замонавий тилда ҳамма «коммерсантлар» дейишади.

Биз эса осонгина, соддагина қилиб «савдогар» деб атаймиз.

Тунов куни бозор айланиб юриб эътибор берсам, аксарият сотувчилар яна аёллар. Тўғрироғи, уларнинг бирортаси билан суҳбатлашаман деган ниятда чиққандим. «Қаҳрамон» қилиб қайси бирини танлашни ҳам билмайсан киши. Таваккал-да, тўғри келгани билан суҳбатлашмоқчи бўлдим. Уларнинг ҳаммасининг мақсади битта — арзон олиб, қиммат сотиш. Шунинг учун қайси билан суҳбатлашганнинг унчалик аҳамияти ҳам йўқ. Хуллас, исмининг ҳам, касбининг ҳам, кўринишининг ҳам. Лекин аниғи — аёллар.

— Опа, шаҳарма-шаҳар юришлардан чарчамайсизми?

— Чарчаганда нима қилиш керак? Юришлар кўплигидан кейинги пайтларда оёқларим оғрийдиган бўлиб қолган. Даволанай десам, сотадиган нарсаларим туриб қолишидан қўрқаман. Ҳар куни нарх-наво ўзгариб гурибди.

— Сизнинг бундай юришингизга хўжайинингиз қаршилик қилмайдими?

— Йўқ.

— Пул топаётганингиз учунми?

— Фақат пул топаётганим учун эмас. Кераклиги учун. Ҳали уйлантирадиган ўғилларим, қизларим бор. Бир кийимлик мато фалон пул туради.

— У киши ҳам ёрдамлашиб турадиларми?

— Олиб келган нарсаларимни сотишади. Аввалига уялиб, бозорга чиқмай юрди. Қарасаки, бозорда турли касб эгаларини учратади. Дўхтир ҳам, ўқитувчи ҳам, тарбиячи ҳам... Ҳамма сотувчи, айланай.

— Кўпроқ қайси шаҳарларга борасиз?

— Қаерда арзон нарса бор деб эшитсак — кетаверамиз.

— Тўғри келган пайтдами?

— Ҳа-да. Сал кечиксангиз, қимматига қоласиз.

— Ҳозир йўлга чиқишнинг ҳам ўзи бўлмайди.

— Бизлар гуруҳ-гуруҳ бўлиб юрамиз. Бирорта автобусни буюртма қилиб, кечаси ҳам кетаверамиз.

— Автобус топиш осонми?

— Пул бергандан кейин топилади-да.

— Аёл киши бўлиб оғир юк билан, ўғрилардан таҳликада қўрқиб юришлар, уйқусиз кечалар... Булар аёллик, ҳамиятингизга тегмайдими?

— Мени бу ишларни ҳавасга қилади деб ўйладингизми? Менинг ҳам болаларимнинг бағрида, уй юмушларини бажариб эримнинг топганини пишириб ўтиргим келмайдими? Лекин қани ўша топиб келишлар? Болаларингиз иккитанинг ичида ночорликдан ерга қараса — қийинчиликлар ҳам кўзингизга кўринмай қолар экан.

— Болаларингиз ишлаб, пул топишмайдими?

— Қишлоқда турамиз. Биттаси ишлайди. Лекин топгани ўзидан ортмайди. Невараларим бор. Тўй-қудаандачилик. Ўзбекнинг нимаси кўп — маъракаси кўп. Элдан чиқиб бўлмаса.

— Орттирилган фойдани нимага сарфлайсизлар?

— Айтдим-ку, уйланмаган ўғилларим, турмушга чиқмаган қизларим бор. Уларга сарфлайман. Невара тўйи қилишимиз керак. Буёғи, ҳамма нарса қиммат. Рўзғорга кетмаганда ҳафтасига 20—30 минг кетади. Бир ойда қанча бўлишини ҳисоблаш қийин эмас.

— Олиб келган нарсаларингизнинг ҳаммасини Челак бозорида сотасизларми? Наҳотки шунча олувчи кўп бўлса. Қараб турсам, олувчидан сотувчи кўпга ўхшаяпти.

— Сизга шундай туюлаётгандир-да. Элчилик. Буёғи бошқа туманларга ҳам бориб сотамиз. Турмушга чиққан қизларим бор. Улар сотишга кўмаклашади. Дав... магазинларида керакли н... салар бўлмагандан кейин савдогардан бўлсаям олишади-да.

— Лекин савдогарлар ҳам худди келишиб олишгандай бир хил нархни айтишади-а?

— Шундай қилмаса ҳам бўлмайди-да. Барибир олувчи савдолашади-ку.

— Арзонгина олган нарсани ўн баробар қимматига сотаётганингиздан қийналмайсизми?

— Ночор кишилар олаётганда қийналаман. Уларга арзонроқ сотаман. Лекин бели оғримай пул топадиган бўлса — янада қимматроқ сотгим келади Сотаман ҳам.

— Сиз ўзингизни ҳам бели оғримай пул топадиганлар тоифасига киритмайсизми?

— Йўқ. Бизлар арзон олиб қиммат сотсак-да, бу нарсаларни олиб келиш учун меҳнат қиламиз. Қийналамиз. Қолаверса, бу ерда йўқ нарсани келтириб, халқнинг оғирини енгил қиламиз.

— Савдогар деган номдан уялмайсизми?

— Ота-боболаримиз ҳам қадим-қадимдан савдогарчилик билан шуғулланишган.

Бу гаплардан кейин суҳбатни давом эттиришга ҳожат ҳам йўқ эди. Бозор қизигандан қизирди. Сотувчилар орасида танишлар ҳам, нотанишлар ҳам бор. Уларнинг ичида баъзан дўхтир ҳам, ўқитувчи ҳам, колхозчи ҳам... бор.

Ана, сотаётган ҳам, савдолашган ҳам аёллар. Бугунги кун бозорлари осонгина аёлларга ўз бағридан жой берганга ўхшарди.

Йўқ, бир хулосага келиш қийин. Уларни айблаб ҳам, оқлаб ҳам бўлмайди.

Гули ЧЕҲРА.

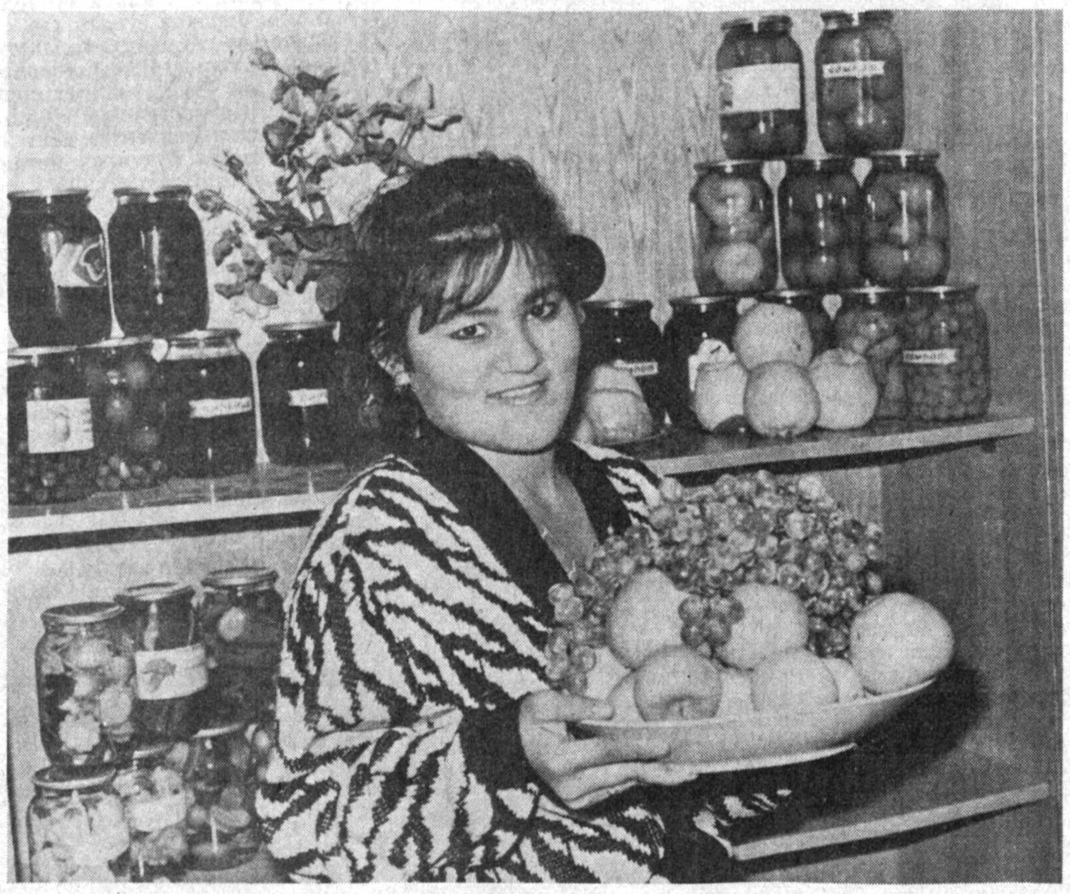

Пойтахт вилояти Янгийўл туманидаги «Соҳибкор» саноат фирмасининг тасаруфида 250 гектар ер бор. У ерда кўплаб мева ва сабзавотлар етиштирилади. Сўнгра йилнинг совуқ мавсумларига сақлаш учун консервалаб қўйилади.

«Соҳибкор»нинг маҳсулотлари ҳажми борган сайин кўпайиб бормоқда.

СУРАТДА: саноат фирмасининг ишчиси Дилором Фахриддинова.

Ф. ҚУРБОНБОЕВ сурати.

Туркистон бир, ватан бир

ТУРКИСТОН ТИЖОРАТ МАРКАЗИ

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ

Даврон

САВДО ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

ДУНЕНИНГ БАРЧА МАМЛАКАТЛАРИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИЛГАН ҚУЙИДАГИ МАҲСУЛОТЛАРНИ СОТИБ ОЛИШГА

ТАКЛИФ ЭТАДИ

— Аёллар кўйлагибоп газмоллар;
— Болалар кийим-кечаклари;
— Пойафзаллар;
— Эркаклар ёзги ва қишки костюмлари;
— Атторлик моллари;
— Атир-упалар;
— Аёллар учун кийим-кечаклар;
— Эркаклар учун мавсумбоп пальтолар;
— Идиш-товоқлар;
— Чинни буюмлар.

УШБУ МОЛЛАРНИ СОТИБ ОЛИШ УЧУН ҚУЙИДАГИ МАНЗИЛГОҲГА МУРОЖААТ ҚИЛИШИНГИЗ МУМКИН: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, Савдо растаси. Телефонлар: 44-52-88, 44-65-71.

Сиз, харидорларга намунали савдо хизмати кўрсатиш учун «Даврон» корхонаси дўкони хизматчилари ҳамиша ҳозиру нозир.

ХЎЖАЛИК, КОРХОНА, ФИРМА ВА УЮШМАЛАР РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Асака мотор таъмирлаш заводи томонидан 1994 йилнинг 15 январига қадар «Д—144» русумли трактор двигателларини таъмирлаш бўйича берилган буюртмалар нинг ҳаққонийлигини

ТЕКШИРИШ ИШЛАРИ ЎТКАЗИЛАДИ.

Текшириш вақтида бўлмаган буюртмалар ёки йўқолган далолатномалар қайта тикланмайди ва инобатга олинмайди.

Шунингдек, завод 1994 йил учун хўжалик ва ташкилотлардан «Д—144» двигателларини таъмирлаш бўйича буюртмаларни ҳам қабул қилади.

АСАКА МОТОР ТАЪМИРЛАШ ЗАВОДИ МАЪМУРИЯТИ.
Телефон: 2-13-36.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

РАДИОАКТИВ ЧИҚИНДИЛАР УЧУН ИДИШ

● ҲОЗИРГИ кунда АЭС ва тажриба реакторларида ҳосил бўлган радиоактив чиқиндиларни кўмиш муҳим муаммолардан бири ҳисобланади. Маълумки улар таркибидаги баъзи изотоплар бир неча ўн минг йил давомида ҳам хавфли бўлиб қолаверади. Шунинг учун бундай чиқиндиларга шиша қўшиб қайнатилган ва зангламайдиган пўлат бочкага солиб кўмилса, ўзидан хавфли изотоп чиқармасдан минг йилгача сақланиши мумкин. Бироқ шиша таркибида ҳам 15—20 фоиз хавфли чиқиндилар бўлиши мумкин. Бундан ташқари радиоактив шиша қайнатилганда чиқинди концентрациясининг мутаносиблиги вужудга келиб, оғир металлар изотопи печ тубида чўкиб қолади. Мана энди бу муаммо ҳам ижобий ҳал этилди.

Карлсруэ (Германия)-даги ядро тадқиқот марказининг тавсиясига кўра яратилган керамика шу муаммодан қутулишга сабаб бўлди.

Олимларнинг фикрича, радиоактив чиқиндилар керамик хом ашёлар — каолин, бентонит ҳамда корундга сув қўшиб аралаштирилади ва цилиндрсимон «таблетка» шаклига келтирилади, сўнг 1300 даража иссиқликда куйдирилади. «КАБ—78» деб аталувчи бу янги керамика чиқиндиларни шишага қараганда уч маротаба кўпроқ ютар экан. Бундан ташқари чиқиндиларни керамик усулда сақлаш камроқ жойни эгаллайди. Ва яна бир хусусияти шундан иборатки, янги материал ниҳоятда мустаҳкам бўлиб, радиоактив нур уни минг йил давомида ҳам емиролмайди.

Бош муҳаррир Ғаффор ҲОТАМОВ.

Таҳрир ҳайъати: Одил ЁҚУБОВ, Баҳодир ЖАЛОЛОВ, Ҳалима ХУДОЙБЕРДИЕВА, Абдуқодир ЭРГАШЕВ, Алишер ТЕШАБОЕВ, Муқаддас АБДУСАМАТОВА, Муҳаммад АМИН, Аҳрор АҲМЕДОВ, Рустам БОЙМУҲАММАД, Зайниддин МАМАДАЛИЕВ, Карим РАҲИМ, Сирожиддин РАУФ, Зайниддин РИХСИЕВ — масъул котиб, Ислом ҲАМРО.

Таъсис этувчи:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-54-65; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг чоршанба ва шанба кунлари чиқади.
Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012. Буюртма Г-746 39084 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 21.00

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Индекс: 64672.
1 2 3 4 5 6